Наше Слово

РІК LXVII № 41 (3400) ВАРШАВА, 9 ЖОВТНЯ 2022 РОКУ
ЦІНА – зл. 5 zł (VAT = 8%) – CENA NUMER INDEKSU 366609

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК TYGODNIK UKRAINSKI UKRAINIAN WEEKLY
Інтернет-версія газети www.nasze-slowo.pl ISSN 0027-8254

Фото з фейсбук-сторінки героя статті

▲ Кароль Ейґенберґ, Недім Усеїнов, Мирослава Керик

Мобілізація в Криму

«Через мобілізацію зменшиться кількість кримських татар на півострові. Мобілізованих багато, а ще більше виїхало. Це ще один елемент російської політики етнічних чисток», – Недім Усеїнов, політолог, член координаційної ради Конгресу кримських татар у Польщі та представник голови Меджлісу кримськотатарського народу Рефата Чубарова.

Поки ми не почали обговорювати становище кримських татар у Криму, я хотів би перш за все дізнатися про їхні проблеми при в'їзді до країн ЄС. Це стосується, зокрема, й Польщі.

Недім Усеїнов: Це величезна проблема зараз. Колапс, я б навіть сказав. Після того як росія оголосила так звану «часткову» мобілізацію, почався масовий вихід кримських татар із Криму – чоловіків з сім'ями: жінками, дітьми. Звісно, зараз існує єдина можливість виїхати з півострова – це Кримський міст. Люди почали через цей міст виїжджати автобусами, бо часто автівками не пускають взагалі. Багато з них – багатодітні сім'ї. Добираються хто в бік Татарстану, хто в бік Грузії, а хто – до країн Євросоюзу. Щоб дістатися найближчого кордону, треба проїхати величезну відстань, люди на це витрачають не один день. Цей процес досі триває. За даними Меджлісу кримськотатарського народу (це представницький орган кримських татар, подібний до парламенту – прим. ред.), йдеться про тисячі кримських татар, які зараз намагаються виїхати з території росії та в'їхати до країн ЄС. Я знаю, що до Польщі приїжджають цілими автобусами, потім вони роз'їжджаються по осередках для мігрантів і біженців. Думаю, не отримають статус біженця. Багато з них не мають чинних українських документів, і через це виникають проблеми на кордоні. Про це каже й Рефат Чубаров, голова Меджлісу кримськотатарського народу. Крім того, я й сам маю інформацію, що прикордонники – й польські, і країн Балтики – часто не впускають кримських татар на свою територію. Лунають різні причини. Служби кажуть, що частково це з міркувань безпеки, бо не відомо, що то за люди. Частково – з приводу незрозумілої ситуації з документами.

Тобто?

Уявімо ситуацію. Приїжджає на кордон кримськотатарська сім'я з маленькою дитиною. Дитині рік чи два, і батьки не встигли їй зробити українські документи. Почалася війна, і дитина виїхала з батьками, але без документів. Таких випадків багато. Трапляється теж, що в дорослих осіб є український закордонний паспорт, але він вже не дійсний. Тут треба пам'ятати, що війна триває вже вісім років, і в багатьох закордонні паспорти стали за цей час недійсними. І тепер, з огляду на мобілізацію в Криму, вони не знають куди їхати, щоб такі документи отримати. Багато хто сподівався, що країни ЄС їх впустять і допоможуть з відновленням українських документів. А з різних міркувань їх не пускають, тільки повертають назад. На жаль, постійно чуємо про такі ситуації.

Ви писали у соцмережах, що в Криму мобілізація здебільшого стосується кримських татар...

...тут треба уточнити. Так ми писали першого та другого дня з моменту проголошення мобілізації, коли стався витік інформації з російських джерел. Дійсно, у списках було багато кримськотатарських прізвищ. 80-90% повісток росіяни намагалися вручити саме кримським татарам. Це результат аналізу призовних списків і звітів самих кримських татар. Проте хочу підкреслити, що це дані, отримані у перший момент мобілізації. Могло, наприклад, бути так, що у якомусь селі кримськотатарського населення багато, тому й статистично повісток для цієї групи більше. Ми, тобто Меджліс, кримськотатарські журналісти та інші активісти у Криму, почали власноруч перевіряти списки. Підтвердилося, що ці російські списки були частково неправдивими. Іноді, попри присутність прізвища у списку, особа не отримувала повістку. Станом на 28 вересня, за даними постійної представниці президента України в Криму Таміли Ташевої, представникам кримськотатарської громади роздали не менше 1,5 тис. повісток. Це дуже багато. Але набагато більше людей виїхали, щоб не отримати їх.

Гадаю, що частина мобілізованих кримських татар буде або здаватися, або зразу переходити на бік ЗСУ. Який же сенс мобілізації?

Я, може, скажу загалом про російську мобілізацію. Дійсно, статистично серед мобілізованих більше представників національних меншин, ніж етнічних росіян. Це пов'язано з тим, що представники національних меншин мешкають у республіках російської федерації, скажімо так, дуже депресивних. Де люди бідні, де розвитку немає, а єдиним виходом із такої ситуації є піти на війну та отримати гроші. Проте це не означає, що усе відбувається стихійно. Думаю, що мобілізація – це теж елемент російської політики – зменшити кількість представників чоловічої статі серед меншин, щоб у майбутньому вони не стали ядром рухів, зокрема визвольних.

Скільки до 24 лютого в Криму проживало кримських татар?

Достовірна інформація є станом на 2001 рік, коли в Україні проводився перепис населення. Це приблизно 300 тис. осіб. З того часу до 2014 ця цифра могла якщо не подвоїтися, то принаймні збільшитися вполовину, беручи до уваги численність кримськотатарських родин. Проте з 2014 року багато родин (лунають цифри 30-50 тисяч) виїхало на материкову Україну. Тож кількість кримських татар у Криму, напевно, зменшилася. Ще менше їх стало, коли росіяни переселили у Крим десятки, якщо не сотні тисяч, осіб з Сибіру та інших частин російської федерації в межах політики заселення. Це ще один елемент гібридної політики етнічних чисток, коли простір заселюється так, щоб життя для даної групи людей стало нестерпним.

2. →

eprasa.pl a4e34c661a

ПОГЛЯДИ

Мамо, війна... Мамо, колючий дріт...

ІГОР ЩЕРБА,
журналіст
«Нашого слова»

Переді мною – два незвичайні книжкові видання. Перша – це «Мамо, я не хочу війни» («Mamo, ja nie chcę wojny»), результат польсько-українського архівного проєкту «1939-1945/2022 Україна», який був підтриманий Державними архівами.

Друга книжка – це монументальне видання «Табір Явожно. Непокараний злочин» («Obóz Jaworzno: zbrodnia nieukarana) за авторством історика Євгена Місила, яке вийшло накладом Українського архіву.

Чому я згадую ці книжки разом?

На мою думку, вони мають принаймні дві спільні риси. По-перше, там йдеться про період Другої світової війни і післявоєнні роки, а по-друге, персонажами виступають діти.

Особливо це стосується книжки «Мамо, я не хочу війни». Польські та українські науковці вигадали, як би сказати, «двосистемну» книжку: читаємо її спочатку українською мовою, а потім – польською. В ній також поміщено дитячі малюнки, що зображують війну: спочатку – Другу світову, а зараз – війну на Сході України.

Гадаю, що дуже важливою тут є цитата Януша Корчака, що опікувався дітьми та загинув від рук німецьких фашистів разом із ними: «Дитина не солдат, вона не захищає Батьківщину, хоча страждає разом із нею».

У польській частині книжки представлено малюнки – свідчення війни очима польських дітей, датовані 1946 роком. Ці роботи зберігаються в Архіві нових актів у Варшаві, а також в архівах Міністерства національної освіти. Малюнки поділені на тематичні групи: боротьба, окупація, сім'я, репресії, опір, руйнування, перемога та надія.

Крім того, у книжці подані малюнки дітей з України, де зараз також триває повномасштабна війна. Об'єднуючи ці роботи в одному виданні, автори провели своєрідний соціологічний експеримент, результати якого нікого не здивують, бо діти різних поколінь, які бачили війну на власні очі, малюють схожі роботи, в яких бачимо пожежі, стрілянину, розстріли цивільного населення, літаки та танки.

Це видання спиралося на результати проєкту «Мамо, я бачу війну», створеного в Україні, який зібрав понад 10 тисяч малюнків. На них засвідчені дитячі емоції, викликані війною на Сході України. Ось що пише Поліна, якій 12 років: «Наше життя вже не буде таким, як раніше, і це жахливо, бо війна – це не норма, і до неї неможливо звикнути. Втім, віримо у Збройні сили і у мир в Україні». 9-річна Злата заявляє: «Я хочу бачити сонце, а не стіни підвалу».

У другій книжці, монументальній праці Євгена Місила, результаті його 30-річної копіткої роботи, також йдеться про дітей-в'язнів табору в Явожні.

Оскільки головні тези автора, історію та статистику репресій у концтаборі розкрив у своїй статті «Прізвища в'язнів не будуть забуті» Григорій Сподарик («НС» №38 за 18 вересня 2022 р.), я зупинюся на факті, про який не було згадано під час зустрічі автора з учнями української початкової школи в Бартошицях.

Тож, на 32 стор. видання йдеться: «9 травня 1947 р. (...) із Освенцима до Явожна прибув перший транспорт з 17 українськими в'язнями. Упродовж наступних місяців за табірні дроти було загнано близько 4000 чоловіків, у тому числі поляків, та понад 800 жінок та дітей».

Взагалі книжку Євгена Місила читати емоційно важко: приклади знущань, поневірянь, катувань, побиття представниками органів безпеки, табірних «капо», у читача викликають мороз по шкірі.

Знайшов, наприклад, фрагмент, де описується щоденне життя у таборі. В'язні у своєму одязі сплять по двоє на тюремних нарах, упродовж дня не можуть виходити за поріг бараку, мають стояти «на струнко», не можуть розмовляти, хіба що польською мовою.

Цитуючи спогади в'язнів, автор згадує, що крім голоду вони терпіли неймовірну спрагу, води давали мало, зате були солоні оселедці із бочки. Люди пили дощову воду і навіть свою сечу.

Усі діти колишніх жителів Закерзоння були свідками цих подій. Які травми на все життя залишилися в них, коли бачили батьків, які конали в страшних муках? Євген Місило підкреслює, що комуністична влада Польщі прагнула психічно зламати українців, виселених в межах акції «Вісла».

Гортаючи понад 1000 сторінок книжки, певної миті я впіймав себе на думці: що було б, якби табірна влада дала дітям папір та олівці? Невже вони створили б малюнки, подібні до того, що намалював хлопець Р. Банашак (повне ім'я не подається) з Познані?

Я певен, що молоде покоління, онуки та правнуки репресованих колишніх жителів Закерзоння, мало б пізнати свою історію та зрозуміти, що у таборі були їхні однолітки.

У розділі «Післямова» (Postscriptum) автор із сумом пише (стор. 56):

«Українці та поляки – жертви сталінських репресій у Польщі – є сьогодні єдиною групою громадян Республіки Польща, у якої силою закону забрано їхнє право отримати за їхні поневіряння хоча б символічне відшкодування, згідно зі стандартами, за якими таке право мають жертви репресій польської національності».

Більше на сайті: www.emisylo.pl

▲ Марго, 14 років, Київ (малюнок 2022 рік)

Продовження з 1 сторінки

Тож врешті – якщо ми з часів кримського ханства до кінця XIX ст. були більшістю в Криму як етнос, то від початку XX ст. до I Світової війни ми стали меншістю, і ситуація тільки погіршувалася. В українському Криму нас було лише 15% від всього населення півострова, і це тільки завдяки значному приросту числа нашої громади. Тепер знов зменшиться через мобілізацію.

Як це вплине на ситуацію з кримськими татарами?

Це означає етнічну чистку. Її у Криму проводять росіяни, змушуючи значну частину кримських татар виїжджати з дому та розривати зв'язки з землею, до якої вони приросли, тікати і шукати притулку за кордоном. Невідомо, коли зможуть повернутися. Щиро кажучи, частина тепер – в трагічній ситуації. Багато осіб, які зараз опинилися на території росії або Білорусі, дзвонять мені особисто і просять про допомогу. Знайти для них місце у Польщі, у Варшаві? Зараз дуже складно. Від початку повномасштабної війни багато мешканців Польщі віддало або здало свої житла для біженців, і помешкань майже немає. А крім того, зараз ціни високі. Попри меншу кількість осіб, яка виїжджає з України, для них ситуація складна, як на початку повномасштабної війни.

Можливо, через кілька місяців вони зможуть повернутися додому. Колишній командувач армією США в Європі американський генерал Бен Ходжес, коментуючи рішення кремля про часткову мобілізацію, заявив, що українські військові до кінця року відтіснять росіян на позиції, які були до 24 лютого. Ще однією метою Збройних сил України, швидше за все, стане входження в окупований Крим. За його словами, це має відбутися до середини 2023 року.

В Криму всі чекають на це, тепер тим більш. Навіть ті, хто емігрував з півострова, зараз чітко розуміють, що лише перемога України дасть їм змогу повернутися у Крим.

Дехто вважає, що боротьба за Крим може стати найбільш кривавим моментом за час війни, яка точиться від 2014 року. А може, є якийсь інший сценарій?

Звісно. Доля Криму не мусить визначатися на полях боїв нашого півострова. Україні ще є що звільняти. Це Донбас і Південь, тобто Херсонська і Запорізька області. Якщо путіна буде вигнано з території материкової України, якщо його війська будуть змушені залишити цю територію, то масштаб поразки військового та політичного керівництва стане настільки великим, що виникнуть внутрішні тенденції до того, аби відкрито обвинуватити у всьому путіна і владу, яка представлена в одній особі. Другий момент – це криза, яка буде помітна на вулицях міст. Вирішальним же може стати бунт всередині кремлівської верхівки, де за принципом «Акела промахнувся» проти путіна повстануть власні генерали, які пов'язані з бізнесом, що зараз зазнає утисків. Читав, що понад 20 тис. доларових мільйонерів від початку лютого виїхало з росії. Це величезні гроші, які втрачає російський бюджет. Бізнес вже дуже незадоволений. Доки путін утримується на фронті, його бояться торкатися. Але коли він зазнає масштабної поразки, такої як контрнаступ на Харківщині, це похитне його позиці.

Утворення «котла» під Лиманом могло б стати таким переламним моментом?

Я радше мав на увазі відміну сполучення Криму з Харківською та Запорізькою областями. Тоді можна буде сказати, що під час своєї «операції» росіяни нічого не досягли. А втратили понад дві тисячі танків, кількадесят тисяч солдатів і завдали країні потужної економічної шкоди.

путін приречений на поразку. Це ваші слова під час мітингу біля посольства росії у Варшаві у 2014, після анексії Криму...

Ми всі так говорили, але потрібен був час. І зараз він настає. Не знаю, буде це через пів місяця, місяць чи більше. Зараз ситуація така, що події відбуваються дуже динамічно. путін сам, збільшуючи ставку, прискорює біг історії. До якого моменту він це доведе, ми не знаємо. Але для мене стає ще очевиднішим, що він приречений на поразку, і ця поразка матиме дуже чіткі обриси. У 2014 році ми говорили, що Україну він собі не підпорядкує і вона врешті продовжуватиме боротьбу за Крим і його поверне, а зараз розуміємо, що ця поразка може мати трагічні наслідки для путіна: не лише відсторонення його від влади, а й, можливо, державний переворот у кремлі. ■

Павло ЛОЗА

eprasa.pl a4e34c661a

ГРОМАДСЬКІ ВІСТІ

«Володимирові читання» у Ґданську

16 жовтня у греко-католицькому Конкатедральному соборі св. Варфоломія і Покрови Пресвятої Богородиці у Ґданську відбудеться храмовий празник з нагоди свята Покрови Пресвятої Богородиці за участі єпарха Ольштинсько-Ґданської єпархії УГКЦ владики Аркадія Трохановського. Після богослужіння, о 12:30, в місцевій світлиці ОУП відбудуться чергові «Володимирові читання».

«В цьому році відповідальна за закордонні зв'язки професорка Ольга Ясеницька, наукова працівниця Софії Київської, розкаже про історію святості київських князів. У побудову фундаменту християнської Європи – значний вклад князів і княгинь Київської Русі. Наша історія «заражена» московськими істориками, існує багато міфів і брехні. Тож скористаймося з нагоди дізнатися правду», – запрошують до участі у «читаннях» організатори: греко-католицька парафія, Українське християнське братство ім. св. Володимира Великого у Ґданську та Об'єднання українців у Польщі (відділ та гурток у Ґданську).

Спеціальна програма для відвідувачів з України у Національному музеї Варшави

Національний музей у Варшаві від початку повномасштабної війни на знак солідарності запровадив безплатний вхід для всіх громадян України та дав доступ до україномовного аудіогіда. У жовтні українці також зможуть вільно відвідувати усі постійні та тимчасові виставки музею, а крім цього, на них чекає спеціальна україномовна програма.

Щотижня по п'ятницях музей запрошує на «Розмови про мистецтво». Зустрічі передбачають поділ на дві групи – дорослу і дитячу. Долучитися можна до будь-якого заняття. 16 жовтня із 13:30 у музеї відбудеться Український день: заходи для дорослих та дітей з дошкільного віку. Вхід на них вільний.

Загалом участь у більшості подій безплатна. Окремі заходи передбачають знижену ціну у 5 злотих. Детальнішу інформацію про програму можна знайти на сайті музею (mnw.art.pl) в рубриці «Події українською мовою» (MNW po-ukraińsku).

Благодійний концерт для України у Ґданську

Фото з фейсбук-сторінки хору «Вирій»

9 жовтня об 11:30 у греко-католицькому Конкатедральному соборі св. Варфоломія і Покрови Пресвятої Богородиці у Ґданську відбудеться благодійний концерт. Виступатимуть український хор «Вирій» (на фото) та Юлія Ярентовська і дитячий вокальний гурт «Крила України». Після концерту організатори запрошують усіх гостей на площу Хрещення Української Русі (біля виходу з церкви) на благодійний ярмарок рукоділля та солодощів. «Усі зібрані кошти будуть перераховані для наших воїнів. Хто має бажання долучитися своїми чудовими виробами – щиро запрошую», – каже засновниця хору «Вирій» Ганна Тєкучева. Вхід на подію – вільний.

Польські депутати засудили так звані референдуми на українських територіях

29 вересня Сейм Республіки Польща засудив незаконні референдуми, організовані росією на окупованих територіях України.

«Сейм Республіки Польща не визнає результати незаконних референдумів, організованих службами російської федерації на окупованих територіях України. Проведені в атмосфері терору, вони порушують усі норми міжнародного права і заслуговують на однозначний осуд міжнародної спільноти», – йдеться у змісті резолюції, ухваленої депутатами. Сейм також підтримав Україну в її зусиллях відновити повний контроль над усією своєю територією відповідно до міжнародно визнаного правового статусу і рішуче засудив «примушення жителів окупованих російською федерацією територій служити в російських збройних військах».

У документі підкреслюється теж, що «дозволяти громадянам держави, яка веде жорстоку агресивну війну та здійснює акти державного тероризму, вільно пересуватися Європою» є «морально неприйнятним». Депутати попередили, що це дає змогу росіянам демонструвати підтримку війни та злочинних дій росії, а також полегшує російським службам проведення розвідувально-підривних операцій в ЄС. Депутати разом з тим закликають запровадити в ЄС заборону на використання символіки, що пропагує агресію росії проти України.

«Держави Європейського Союзу та інституції ЄС мають солідарно стояти на боці тих, кого атакували, і виступати проти нападників», – підкреслили в Сеймі. «Сейм Республіки Польща звертається до прем'єр-міністра з проханням про подальші дії з цього питання, а до всіх політичних сил у Польщі – підтримати зусилля польського уряду», – завершується резолюція, написана польською та англійською мовами.

«Псевдореферендуми» на тимчасово окупованих територіях Півдня і Сходу України проходили з 23 вересня по 27 вересня. Потім призначені агресором керівники окупованих українських територій звернулися до путіна щодо входження цих регіонів до складу росії. 30 вересня президент рф оголосив про «приєднання» тимчасово окупованих українських територій Луганської, Донецької, Херсонської та Запорізької областей до російської федерації і закликав Київ «сісти за стіл переговорів і припинити війну».

«Люди на Донбасі, в Херсоні і Запоріжжі стають нашими громадянами назавжди. Ми закликаємо київський режим негайно припинити всі бойові дії, ту війну, яку він розв'язав ще у 2014 році, та повернутися за стіл переговорів. Ми готові до цього. Але вибір народу в Донецьку, Луганську, Запоріжжі, Херсоні обговорювати не будемо. Він зроблений, росія його не зрадить», – зазначив він 30 вересня на церемонії у кремлі. Під час виступу президент рф вдався до історії, зазначивши, що Захід «підсаджував цілі народи на наркотики заради землі та ресурсів». Також він наголосив, що США двічі застосували ядерну зброю, пригадавши Хіросіму і Нагасакі. путін теж говорив про «біологічну зброю Заходу та експерименти над людьми, які проводилися і на території України». За його твердженням, західні країни ведуть «гібридну війну» проти росії, а не навпаки, і москва зможе «захистити свої цінності».

Антиукраїнський протест у Сяноці та Варшаві

25 вересня у Сяноці (Підкарпатське воєводство) було організовано мітинг за назвою «Стоп українізації Польщі!». З відео, опублікованого в соцмережах, видно, що участь у ньому взяли лише організатори, які промовляли до абсолютно порожньої площі. «Заявляю! Я говоритиму навіть з одним перехожим. Ми будемо невпинно виконувати свою роботу, ми не погоджуємося на свідому колонізацію Польщі Україною. Собаки гавкають, а караван іде – тож побачимося на наступних акціях», – читаємо на фейсбук-сторінці організаторки мітингу, яка транслювала перебіг події наживо. У записі видно, що люди, які прогулювались площею, на мітингу не затримувались.

Портал gazeta.pl пише, що подібний мітинг відбувся і у Варшаві. Він також не зібрав багато учасників – за інформацією видання, не більше двісті осіб. В організованому у польській столиці заході взяли участь депутати від євроскептичної політичної партії «Конфедерація» Ґжеґож Браун та Кшиштоф Босак. Вони розповідали про «дискримінацію поляків» та «проблеми, які виникають через допомогу українцям». З перших днів повномасштабної війни в Україні політики та прихильники цієї політичної сили вели антиукраїнську кампанію, яка маніпулювала громадською думкою. Варто зазначити, що слова депутата Ґжеґожа Брауна з варшавського мітингу та фотографії демонстрації у Варшаві відразу ж використала головна пропагандистка путіна Ольга Скабєєва в програмі провладного каналу «Росія-1».

Успіх учнів перемиської школи

Фото з фейсбук-сторінки школи

10 вересня у Варшаві відбувся загальнонаціональний фінал конкурсу Geniallne Miejsca («Блискучі місця» – прим. ред.), організованого Шкільною комп'ютерною секцією РТІ. Фінал проходив у Google Campus for Startups у варшавському Praga Koneser Centre.

На церемонію вручення нагород приїхали команди з усієї Польщі. Серед них були й учні Комплексу загальноосвітніх шкіл ім. Маркіяна Шашкевича в Перемишлі – Юлія Філь, Ада Данилець, Лариса Наконечна та Юлія Потребка. Учениці початкової школи здобули друге місце серед команд з усієї Польщі за створену ними квесткімнату (escape room) про Перемишль. До столиці вони поїхали з вчителькою Анною Лесків. Після церемонії нагородження відбулися майстер-класи, а напередодні дівчата мали змогу погуляти у Варшаві та побачити різноманітні виставки в Центрі науки Коперника та Музеї Варшавського повстання. Карту Польщі Geniallne Miejsce, на якій також є квесткімната для учнів української школи, можна знайти за посиланням, розміщеним на сайті школи (szaszk.edu.pl).

Анкета для осіб, які опинилися внаслідок воєнних дій у Польщі

Об'єднання українців у Польщі – Відділ у Перемишлі, штаб-квартира якого знаходиться в Народному українському домі в Перемишлі на вул. Костюшка 5 (ul. Kościuszki, 5), намагається надавати допомогу усім, хто опинився в Польщі внаслідок воєнних дій. Щоб допомога якнайкраще відповідала потребам українців, у Перемишлі підготували анкету для усіх, хто прибув до Польщі внаслідок воєнних дій, в тому числі для тих, хто поселився в Перемишлі та околицях.

«Просимо вас надати інформацію, з якими проблемами і викликами ви найчастіше стикаєтесь. Ми не гарантуємо, що зможемо задовольнити всі ваші потреби, але завдяки вам ми зможемо визначити, на чому слід перш за все зосередити наші ресурси і активність», – закликають автори анкети. Вона знаходиться на фейсбук-сторінці Народного дому (Narodnyj Dim – Dom Ukraiński).

Варшавський університет проводить дослідження, присвячене українцям в Польщі

«Поміж Україною та Польщею» – науково-дослідницька програма, ініційована Варшавським університетом. Її головним завданням є накопичення знань про життя українських мігрантів у Польщі та змін, що відбуваються в ньому через війну. В межах реалізації дослідження передбачається проведення кількох анкетувань та опитувань щодо різних аспектів життя в Польщі.

Першим етапом програми є анкета «Українські мігранти в Польщі під час війни», яка торкається таких питань, як обставини міграції, професійне та сімейне становище мігрантів, види та обсяги отриманої допомоги, нагальні потреби мігрантів тощо.

Участь в опитуванні є добровільною та анонімною. Зібрана інформація буде використовуватись у звітах та рекомендаціях для державних установ, органів місцевої влади та громадських організацій, які працюють з біженцями та мігрантами.

Анкета розрахована на всіх українців, що проживають в Польщі. За кожне пройдене опитування організатори зобов'язуються передати 10 злотих на потреби організацій, що допомагають мігрантам з України.

Більше інформації про програму можна знайти на сайті Варшавського університету ukraina2022.idub.uw.edu.pl.

Опрацював на основі повідомлень **Павло ЛОЗА**

Більше новин шукайте на сайті: nasze-slowo.pl

eprasa.pl a4e34c661a

РОЗМОВА

Журналіст і блогер на війні:

«Коли чистив травмат, зрозумів, що так справа не піде»

Валентин Чернявський родом із Черкас. Там він працював журналістом на міському телебаченні, а після переїзду до Києва – на «Новому каналі», що є одним із ключових українських медіа розважального характеру. Через деякий час Валентин повернувся до рідних Черкас, а згодом у соціальних мережах запустив авторську програму-розіграш – ведучий підходить до людей на вулицях, каже, що у нього прямий ефір, та просить допомоги у перехожих, розповідаючи, що гість не прийшов на ефір. У момент «прямого ефіру» представляє людей як представників нестандартних професій чи наділяє незвичними рисами. Його відео набирають мільйони переглядів у соціальних мережах.

В інтерв'ю «Нашому слову» Валентин Чернявський розповів, як змінилося його життя з початку повномасштабного вторгнення росії в Україну та як він вирішив піти захищати країну зі зброєю у руках.

– Ви працювали журналістом на «Новому каналі», ведете блог з цікавими короткими відео про нібито «прямий ефір». Розкажіть, звідки прийшла ідея створення таких відео і як ви вирішили стати журналістом?

– Після школи був вибір: піти на юридичний факультет або на журналістику. Я і туди, і туди подавав документи, але юридичний факультет був на п'ятому поверсі, а українська філологія та журналістика – на третьому. Тому мені пощастило спочатку потрапити на третій поверх, бо ліфт часто не працював. Хоча я не планував бути журналістом. Я своїм викладачам казав, що ніколи ним не стану, гадав, що буду бізнесменом. Втім, після університету за деякий час пішов працювати на радіо, а потім – на місцеве телебачення, а вже потім мене закинуло на «Новий канал». Щодо ідеї створення відео – це мій формат. Я бачив подібні відео, але їх вже після мене почали робити. Бо мені підписники скидають і кажуть: «Дивись, повторюють за вами». А що, нехай повторюють.

Насправді ця ідея з'явилася випадково. У мене сюжети через мою лінь завжди випадково виходять. Мені у Черкасах запропонували зробити програму «Провокація» – це були соціальні експерименти. Потім, десь через п'ять років, коли я повернувся з Києва, мене знову запросили робити цю програму на черкаському телебаченні. Я погодився, тільки запропонував, щоб перша частина була присвячена експериментам та розіграшам, а друга – чомусь іншому. Чому саме, я на той момент ще не вигадав. Сказав, що вигадаю, коли зніматиму. Я їхав з Харкова і розмірковував над цим, але оскільки я лінива натура, завжди намагаюся спростити собі життя, то я подумав, що можна просто поставити камеру і казати перехожим, що у нас прямий ефір, гість не прийшов, замініть його, будь ласка. Одразу почав це робити, і за пів години вдалося залучити п'ятьох людей на ходу. Наприклад, йде чоловік, підбігаю до нього і кажу: так, ви батько Зеленського, у нас прямий ефір, допоможіть! Людям сподобалося, і ми почали знімати далі.

– Знаю, що ваші відео набирають дуже багато переглядів, який був максимум?

– Максимум на одному відео – 4,7 млн переглядів експериментального ролику у TikTok. В основному я викладаю на YouTube, щоб хоч щось заробляти з цього, а десь через пів дня заливаю й в інші соціальні мережі – Instagram та Facebook.

– Відео трохи провокативні. Чи були якісь конфлікти або смішні ситуації під час зйомок? Бо видно, що деякі люди трохи напружуються, коли їх знімають.

– Одне з моїх найулюбленіших відео – у Харкові. Ми стояли з камерою, чоловік сам до нас підійшов і поцікавився, що ми знімаємо. Я сказав, що зараз має бути прямий ефір, та запитав, чи може він допомогти. І представив його «не геєм». У нього були такі емоції, що, здавалося, він мене зараз як лясне! Та почався нібито «прямий ефір», і він став заперечувати легенду. Я казав: ось людина, яка нещодавно зізналася, що більше не гей, а він так дивиться на мене і каже: «А я й не був геєм!». І, втім, під кінець ефіру махнув рукою: мовляв, так, він більше не любить хлопців, любить свою кохану. Але до цього я бачив, як він ключі м'яв у руці, думав: зараз точно мені заліпить. Хлопець пив каву, і я бачив, як він рвучко зім'яв порожній стаканчик, а потім каже: «Оце так у тебе ефір!». Загалом люди нормально сприймають, коли у кінці кажемо, що це розіграш, а не прямий ефір, не хвилюйтеся – все гаразд. Але під час «ефіру» герої часто нервують, бо вони у такій ситуації, що ніби вже і тікати не можна, бо погодилися допомогти, а з іншого боку, я представляю їх представниками дурнуватих професій чи у дурнуватих ситуаціях, і це нібито у прямому ефірі. Але дуже прикольно дивитися, як людина викручується, проявляючи дива креативності.

– Коли ви вирішили стати на захист України, й чи був у вас раніше військовий досвід?

– Коли був студентом – захоплювався страйкболом (це стрільба пластиковими кульками зі зброї, що ідентична справжній – прим. ред.), і це був мій єдиний військовий досвід. Стати на захист України було спонтанним рішенням. На початку повномасштабного вторгнення відвіз дітей на дачу, потім поїхав до друга. У мене, як у журналіста, є травматичний пістолет, у нього теж. Я спитав, чи має він патрони, щоб хоча б так відстрілюватися, думав, може, мародери будуть. Він дав мені 30 патронів, чистили зброю. І я думаю – ні, так справа не піде, і сказав, що поїду у військкомат. Звідти мене відправили у штаб тероборони Черкас, там записався, і з того часу я тут. Я, до речі, 24 лютого мав переїжджати знову до Києва, підписувати договір на оренду житла. Але сталося як сталося.

– Які завдання виконуєте на службі?

– Наразі я під Черкасами, але відправляють потроху у зону бойових дій. У кінці квітня я був у Попасній, Луганська область, перед її захопленням. Там були кадирівці, «вагнерівці». Я там отримав контузію, і потім мене відправили на лікування у Черкаси, чекаємо наказу. Поки охороняємо об'єкти.

– Як ви себе почуваєте зараз?

– Коли погода міняється, буває гірше. А так нормально, жити буду.

– Як гадаєте, чи змінила вас служба та військовий досвід?

– Я за собою не помічав змін, але оточення каже, що я став серйознішим. Можливо, я ще став трохи злішим до людей. Бо час толерантності, як на мене, минув. Якось вже не вистачає часу та бажання достукуватися до людей, які кажуть відверті нісенітниці – це якщо йдеться про соціальні мережі. А ще не так давно трапився випадок: приїхали «генералісимуси» до нашої частини і якраз потрапили на обід. Я у їдальні сідаю за свій звичний стіл, дивлюсь: там і ковбаска, і сирок. І тут мені кухарі кажуть, щоб я йшов за інший стіл, адже має керівництво приїхати. Я відповів: «Це що у нас, російська армія? Що це за дискримінація?» І залишився сидіти. А пізніше мені кажуть: «Ну гаразд, сиди, вони передумали і не приїдуть».

– Як ваші близькі відреагували на рішення піти на службу?

– Сильно не відмовляли. Хвилювалися, мама дуже переживала, кохана дівчина теж, і переживає досі. Каже: «Все, звільняйся, не треба їхати у Попасну», але вже все нормально, все гаразд. Звісно, хвилюються, бо рідня. Добре, що у моєї мами є ще два сини і одна донька – у неї четверо дітей. Якщо зі мною щось станеться, то є ще троє *(сміється)*.

– Якось не дуже оптимістично звучить, якщо чесно.

– Ну а що, таке життя *(сміється)*.

– Які емоції переповнювали під час зміни цивільного життя на військове, і чи можете згадати свій перший день на службі?

– Мабуть, всі відчували схоже – нерозуміння, що буде далі, страх, паніку. Дійсно, був панічний стан, коли мене брат вранці розбудив і сказав, що росіяни пустили ракети, і їхні війська сунуть. Я не знав тоді, що робити, я бігав по квартирі, намагався додзвонитися родичам у паніці. Коли прийшов у тероборону, в очах людей бачив те саме – страх, нерозуміння, що буде далі. Ми всі прийшли туди добровільно з бажанням захищати Україну, а не втекти кудись чи здатися. Коли росіяни були під Києвом чи у Києві, незрозуміло було, наскільки вони просунулися вглиб країни. Ми сиділи в імпровізованій казармі, нам дали команду «бойовий вихід» – десь неподалік танки. Їдемо на танки, а у нас тоді не було ані касок, ані броніків, видали тільки автомати й чотири магазини до нього кожному, і ми залазимо у ці автобуси, і було відчуття, що їдемо в один кінець. Поїхали всі, ніхто не втік. Проїхали десь кілометрів 30-40, зупинилися, нам сказали, що це хибна тривога, і повернулися назад. У мене навіть відео є: вірянин з мого взводу, здається, баптист, коли ми їхали в автобусі, запитав, чи ми не проти, якщо він зачитає молитву. Я встиг його зняти на відео під кінець молитви, виставив це у соціальні мережі. На відео були помітні його щирі переживання, молилися ми всі разом з ним. До речі, він став популярним після цього – 500 тисяч переглядів у Instagram.

– Якою, на вашу думку, Україна буде після перемоги і якою ви хочете її бачити?

– Спочатку, звісно, буде ейфорія. Хоча що таке перемога? Для мене перемога – це коли визволять всю територію України і коли росія розпадеться, щоб була гарантія, що вона не суне своє рило сюди знову, але справа у тому, що це буде нескоро. У перший рік будемо розгрібати те, що накоїла росія, будемо дізнаватися про нові звірства, будемо бачити вже те, що вони зруйнували – це буде такий гнітючий стан. Хочеться, щоб Україна була вільною, хочеться, щоб була свобода слова, щоб не було єдиного телемарафону, де вихваляють лише представників влади. Хочеться, щоб було різноманіття думок, бо цим ми відрізняємося від агресора, не хочеться, щоб ми в ейфорії воєнних перемог перетворилися на диктатуру типу росії. Бо я бачу деякі тенденції, і вони мені не подобаються. Я кажу про тенденції, які можна помітити в інформаційному просторі України. ■

Валерія ГУРЖИЙ

Фото з архіву героя статті

eprasa.pl a4e34c661a

▲ Плакат на ярмарку Злати

Не словом, а ділом:
як діти в Україні допомагають ЗСУ

Війна змусила українських дітей швидше подорослішати, і тепер, разом з букварем та зошитами, юні школярі ще одночасно генерують ідеї та створюють власні бізнес-стратегії, щоб заробити кошти на потреби ЗСУ. Ми поговорили з дітьми та батьками. Про те, як маленькі бізнесмени працюють на перемогу, про що мріють і з якими труднощами стикаються – читайте в матеріалі. Даринка, Злата, Валерія, Устим та Юстинка діляться своїми історіями з читачами.

Даринка, 8 років, Ужгород

Наша перша героїня мешкає в Ужгороді. Дівчинку звуть Даринка – їй лише вісім років, однак маленька українка вже фінансово допомагає закривати потреби ЗСУ, адже у родині є чимало військових. Мати Даринки у розмові пригадує, що вона й сама прагнула підтримати захисників, тож запропонувала донечці разом подумати, як втілити цю ідею в життя.

«Пам'ятаю, ми побачили, як діти в іншому районі просто стоять біля дороги та, зупиняючи машини, збирають гроші на ЗСУ. Наступного дня в мене виникла ідея благодійного дитячого ярмарку – написала іншим батькам, які живуть поряд, і через чотири години всі зібрались і влаштували перший ярмарок. Продавали різні вироби: повітряні кульки, канцелярію – власне, хто що з дому приніс, те і продали. Тоді загальна сума, яку вдалося зібрати, склала 5000 грн. Фінансові звіти веду я, передаємо кошти через громадську організацію «Волонтери Ужгород»», – каже мама Даринки.

Сама ж Даринка, дізнавшись про ярмарок, не гаяла часу даремно. Щоб підготуватися до події, наша героїня віддала власні нові прикраси, а згодом юнка зацікавилася виробленням обручок з бісеру – це хобі почало приносити прибуток, який Даринка віддавала на ЗСУ. Таке заняття до вподоби маленькій українці. Мама дівчинки зауважує, що загалом в період з 17 липня по 18 серпня вдалося провести чотири благодійних ярмарки.

«Перший раз зібрали 5000 грн, другий – 8000 грн. За виручені кошти придбали акумулятор, шини, надувні матраци, засоби від комарів, мастила для автомобілів, і все це для закарпатських військових. Третій ярмарок був організований для ужгородських захисників – збирали на далекомір», – ділиться мама героїні.

За її словами, цей ярмарок був особливим, тому що приладу потребував дядько Даринки – родина переймалася, але збір все ж вдалося закрити. Найбільший ярмарок був 18 серпня – за допомогою соцмереж організатори надали події розголосу, було залучено чимало благодійників з усієї України. Люди надсилали безкоштовні товари, які потім продавали на ярмарку – це були патріотичні шкарпетки, прикраси, аксесуари ручної роботи, а місцеві кондитери поділилися випічкою. Окрім офлайн-зборів, також збирали кошти через соцмережі. Так вдалося встановити власний рекорд – назбирати кошти на тепловізор, вартість якого на той час складала 60 тисяч гривень.

Злата, 16 років, Івано-Франківськ

Наступна героїня родом з Івано-Франківська, її батько – військовослужбовець. Наразі чоловік боронить Україну на Сході, в Донецькій області. Якось в розмові батько розповів Златі, що їхній частині необхідна машина. Тоді дівчинка з родичами почала обмірковувати, як можна зібрати кошти на транспорт. Спочатку обрали соцмережі, де дівчина розміщувала публікації з проханням про допомогу, та згодом з'явилася нова ідея – виготовляти патріотичні браслети.

«Я теж спробувала виготовляти такі прикраси, і тоді зрозуміла, що мені це не важко дається. Згодом запропонувала своїм друзям приєднатися до ініціативи – разом плести браслети, а виручені за них кошти віддавати на потреби військових. Вони мене підтримали у цьому і з радістю погодилися», – розповідає Злата.

Виготовляти прикраси разом зі Златою зголосилися найближчі друзі – загалом їх п'ятеро, серед них Іра та Евеліна. Остання героїня пригадує, що дуже хвилювалася за подругу, коли дізналася, що її батько вирушив на фронт, тому без вагань стала допомагати. Також не зміг залишитися осторонь і Мишко, друг Злати. Хлопець малює картини – таким чином також вдається збирати необхідні суми. Виготовляє патріотичні браслети разом з друзями і Галя – дівчина пригадує, що ще з 24 лютого хотіла допомагати ЗСУ, тому не вагалася, коли випала нагода.

«Кожен робить прикраси самостійно вдома, тому у нас різний асортимент. Є як браслети, так і сережки з бісеру, і кожен виготовляє те, що йому вдається краще. Мишко малює, Евеліна робить прикраси, Галя та Іра займаються виготовленням плетених браслетів, я роблю їх з ниток. Орієнтовно ми вже виручили близько 25 тисяч гривень за допомогою цього заняття – на машину вдалося зібрати, і тепер ми хочемо придбати тепловізор», – каже Злата.

▲ Малюнки Мишка, друга Злати

Виготовлені роботи вдається продати у різний спосіб, зокрема через соцмережі. Також мама Мишка бере їх на реалізацію в свій магазин одягу. Друзі влаштовували благодійні ярмарки в Івано-Франківську, які мали попит серед містян.

Освіта в школі не заважає займатися благодійністю, вважає Злата, також більше вільного часу звільнить дистанційна форма навчання, адже більшість шкіл в Україні схиляються саме до такого формату. Евеліна додає, що дівчата зі школи вже висловили бажання допомагати, якщо буде така потреба, однак наразі рук вистачає. Прикраси, які робить Злата з друзями, мають попит і за кордоном. Фінансову звітність за всі виручені кошти веде мама.

Валерія, 10 років, Київ

Валерія родом з Києва. У свої 10 років дівчинка вже має титул чемпіонки світу із шашок. Мама героїні, Любов, розповідає, що донька сама виявила ініціативу допомогти, тож, запитавши у мами поради, вирішила робити те, що їй вдається найкраще — грати в шашки. Дівчинка хотіла спробувати грати з охочими киянами на вулиці. До слова, таке хобі (гра в шашки – прим. ред.) стало для батьків юної чемпіонки несподіванкою, адже в сім'ї подібним раніше ніхто не цікавився.

«У нас започаткували у школі гурток — це були шашки. Тоді так співпало, що у мене з'явився додатковий час, так все й почалося», — пригадує Валерія про свій шлях до чемпіонського титулу.

Юна українка вже передала 21 тисячу гривень у благодійний фонд Сергія Притули, розчуливши чоловіка та всю Україну до сліз. Загалом героїня зібрала вже 99 тисяч грн на потреби армії. Виручені кошти скеровували у різні волонтерські організації та для закриття потреб бригад.

6.

▲ Даринка з виробами

▲ Злата з друзями роблять прикраси

eprasa.pl a4e34c661a

УКРАЇНА

▲ Валерія з Сергієм Притулою

▲ Лимонад від Юсті на продаж, Львів

Продовження з 5 сторінки

Свій перший вуличний турнір Валерія провела 28 червня — саме цього дня Україна відзначає День Конституції. Мама героїні зазначає, що дату не обирали навмисно, однак вона стала символічною.

«Пригадую, коли у доньки виникла ідея з вуличними турнірами, я її трішки призупиняла. Не думала, що це матиме такий великий успіх, тому дуже хвилювалася, щоб Валерія не засмутилась та не розчарувалась», — каже мама дівчинки.

Загалом на рахунку Валерії вже близько пів сотні вуличних турнірів. Декілька разів результатом гри стала нічия, однак в цьому разі супротивниками ставали також досвідчені гравці, зокрема кандидат в майстри спорту. Найбільший донат на ЗСУ Валерія отримала в розмірі 100 доларів — таку суму віддав за гру охочий зіграти з дівчинкою. Також, як пригадує мама героїні, українці нерідко давали великі суми, зокрема 1000 гривень за гру. Наставник Валерії у шашках підтримує свою вихованку і часто навідується поспостерігати за результатами турнірів.

Валерія має головну мрію — щоб війна в Україні закінчилася, а також дівчинка любить гумористичну програму «Дизель Шоу» та є фанаткою його учасника — Єгора Крутоголова.

Устим, 6 років, Львів

Маленький Устим живе у Львові і захоплюється малюванням. Мама хлопця пригадує, що син малює з того дня, відколи взяв олівець у руки. Коли був ще меншим, то спостерігав за малярською роботою дідуся, а згодом і сам почав пробувати. Хлопчик дуже творчий — йому до вподоби танці та музика, також легко запам'ятовує українські пісні, а потім наспівує вголос.

«Пригадую, що опублікували оголошення про благодійний дитячий ярмарок, і я розповіла Устиму про таку можливість. Син сказав, що може продавати свої малюнки. Тоді у нас було два тижні підготовки — Устим постійно переживав, що намалює замало, і тому збере недостатньо коштів. Зранку, в день ярмарку, коли ми готувались до виїзду, сину було не дуже добре. Ми поміряли температуру, і вона була за 38.

Це був дуже складний момент — пояснити йому, що він не може поїхати у парк і продавати картини для військових. Проте ми не з тих, хто легко здається. Вирішили зробити ярмарок у себе в дворі і написали про це в інстаграмі нашим друзям. З організаторами погодили, що, попри те, що ми фізично не будемо присутні, ми долучаємось до збору коштів. І так сталось, що це була перша персональна виставка-продаж Устима», — каже пані Ірина.

Устимку своєю творчістю вдалося зібрати понад 5 тисяч гривень — усі кошти скерували організаторам ярмарку до штабу «Пласт» у Львові, який займається гуманітарним фронтом та забезпечує запити військових та цивільних, зазначає пані Ірина.

«Ми вдячні за таку класну ініціативу і організацію. Нам шкода, що не побували фізично, через хворобу, але ми все одно відчували себе частиною цього дійства. Устим був захоплений процесом, гостями та тим, що зміг долучитись до допомоги», — резюмує Ірина.

▲ Устимко зі своїми картинами

Юстя, 7 років, Львів

Маленька другокласниця Юстя також родом зі Львова. Батьки дівчинки змалку виховують юну українку з любов'ю до своєї країни, а мама героїні є пластункою. Юстя знає, що війна триває вже вісім років — дівчинка усвідомлює всі державотворчі зміни. Пані Соля (мама Юсті – прим. ред.) у розмові розповідає, що дівчинка сама зацікавилася, як вона може допомогти військовим. Раніше вона побачила, що дітки продають або пропонують різні послуги, а виручені кошти передають ЗСУ. Юстинка також захотіла долучитися до цього. Пані Соля вирішила допомогти втілити добру ідею в життя — підтримала її в цьому знайома.

«Юстинка побачила в мережі, як дітки продають лимонад, і також загорілася подібною ініціативою. Вона хотіла продавати напій під час літніх канікул. Я запитала в своєї знайомої, також пластунки, чи можна було б Юсті виділити невеличке місце на одному з ярмарків. Однак Інна запропонувала ще кращу ідею — організувати благодійний дитячий ярмарок на допомогу ЗСУ. Ми одразу зголосились брати участь, але скажу, що для нас такі ярмарки не вперше, зокрема, в садочку ми організовували подібний захід «Свято лимонаду»: всі у садку готували солодкий напій, а батьки вдома з дітками пекли печиво. Це була сімейна подія, куди запрошували бабусь, дідусів та інших родичів. Кошти ми завжди скеровували у фонд «Таблеточки», однак через епідемію коронавірусу два роки захід не проводився», — розповідає мама Юсті.

Довідка: *«Таблеточки» — це благодійний фонд, який надає допомогу онкохворим дітям і їхнім сім'ям в Україні.*

▲ Юстя на ярмарку у Львові

Пані Соля зазначає, що цього року «Свято лимонаду» знову відбудеться, а гроші, які виручатимуть, передаватимуть на потреби українських захисників. Повертаючись до теми, за словами мами, Юстя дуже відповідально готувалася до ярмарку, вела записи. Це була своєрідна звітність: що придбали, скільки це коштувало, що ще потрібно. Батьки юної підприємиці пояснювали дівчинці ази фінансової грамотності. На ярмарку діти мали різний крам: прикраси ручної роботи, іграшки, листівки та, звісно ж, смаколики. Юстя обрала останнє і разом з мамою приготувала кекси та лимонад на продаж. Можна було піти легшим шляхом і все зробити власноруч, але мама Юсті надала перевагу наставництву — під її контролем і була спечена випічка.

«Юстя зібрала на ярмарку 3500 гривень. Ми продали практично все за три години, кошти були скеровані організаторам. Ми могли зробити більше лимонадів і кексів, але хвилювалися, щоб був достатній попит. Не хотілося засмучувати доньку, а так у неї був азарт, залишилися приємні враження, і, відповідно, точно буде бажання продовжувати брати участь у таких заходах. Коли прийшли перші 100 гривень за два лимонади — це було супер свято. Тут дуже багато гарних людей, яких об'єднав патріотизм. Нас приходили підтримати родичі та друзі», — каже мама Юстинки.

Те, що дітки власними зусиллями намагаються допомогти армії, печуть солодощі, малюють чи виготовляють прикраси, — все це надихає боротися далі, зазначає пані Соля. ■

Тетяна СЕМАКОВСЬКА

Всі фото надали батьки дітей

eprasa.pl a4e34c661a

КУЛЬТУРА

Музеї України в умовах війни

Доповідь Ольги Гончар, директорки Меморіального музею тоталітарних режимів «Територія Терору» у Львові та Музейного кризового центру/Museum Crisis Center, на ICOM-2022 – Генеральній конференції Міжнародної ради музеїв

Фото з фейсбук-сторінки авторки статті

24 лютого

24 лютого рано-вранці, будучи у Львові, я прокинулась від дзвінка моєї мами із Броварів під Києвом. Вона повідомила, що в наше місто поцілили перші російські ракети. Наступною мені подзвонила Олеся, директорка Луганського обласного музею зі Старобільська, що на Луганщині: «Олю, в Україні почалась війна».

І мамі, і колезі я сказала негайно виїздити до Львова. Моя родина доїхала за 26 годин трасою, яку постійно обстрілювали. Зазвичай ця дорога зайняла б 5-6 годин. У Старобільськ за декілька днів увійшли російські танки, Олеся місяць пробула в окупації, і лише в квітні, за 3 доби, із маленьким сином, за допомогою українських військових доїхала до Львова. Нині Луганська область і її музей окуповані повністю.

Першочергові заходи безпеки в музеї «Територія Терору» та робота команди

Через декілька годин, 24 лютого, не прийшовши до тями, проте прийшовши на роботу, ми, в музеї «Територія Терору», вжили першочергових заходів безпеки: заклеїли вікна скотчем, сховали найцінніші експонати, поставили на підлогу все, що може впасти, почали завантажувати дані на онлайн-сховище, актуалізували список пріоритетних експонатів, а також дані про членів команди музею – адреси, номери контактних осіб на випадок відсутності зв'язку, обговорили потенційну можливість прийняти внутрішньо переселених осіб із інших регіонів вдома.

Окрім іншого, ми ще встигли купити генератор, бензин, бочки для води, медикаменти. Ці товари стали дефіцитними уже за декілька годин.

Мої колеги вирішили поєднувати волонтерство для армії та цивільних і роботу в музеї задля збереження колекції від перших годин війни – я не стала заперечувати.

Хтось пішов працювати на волонтерські склади із медкамерами, військовою амуніцією, хтось поїхав на вокзал, куди щосекунди прибували люди із Харкова, Києва, Чернігова, Сум, які потрапили під бомби російських терористів першими, хтось почав шити військові аптечки чи робити коктейлі Молотова.

У нас одразу відбулись наради із місцевим самоврядуванням: управлінням культури міста Львова (це моє безпосереднє керівництво) та Львівської обласної ради. На зустрічах були присутні всі керівники музеїв та інших установ культури. Ми обговорили першочергові заходи безпеки кожної установи, порахували вільні площі для прийому колекцій із інших регіонів, можливість розміщення і ночівлі людей в установах культури.

У перші дні війни Львів перетворився на великий шелтер – у театрах, бібліотеках, артцентрах були облаштовані місця для тимчасового прихистку людей або ж центри роздачі та прийому гуманітарної допомоги, музейники допомагали по-музейному – приймаючи колекції та людей.

Від 24 лютого і до сьогодні – для кожного українця в Україні та за її межами сформувались різні фронти роботи: особистий – збереження власного життя та рідних, волонтерство для армії та цивільних, а для музейників – ще і збереження власних колекцій та взаємодопомога колегам.

Міжнародна підтримка

Варто зауважити, що від перших днів війни почали надходити дзвінки від старих і нових закордонних партнерів щодо надання допомоги музеям. Першим подзвонив фонд АЛІФ та польські колеги, адже на момент початку війни у нас не було ні пакувальних матеріалів, ані боксів для евакуації, ні вогнегасників у потрібній кількості.

Галузь культури завжди залишалась недофінансованою, і це стало дуже відчутним на момент війни. Без підтримки міжнародних партнерів ми не впорались би.

Музейний кризовий центр

3 березня я написала пост у фейсбуці на тему допомоги тим, хто залишається в Україні у своїх музеях, адже багато можливостей і підтримки з'явилось для тих, хто виїжджає за кордон. А важливим було і залишається зберегти людей культури в Україні, адже вони є носіями унікальних знань та тими, хто створюють сенси.

Так народився Музейний кризовий центр – ініціатива, яка адмініструється двома громадськими організаціями: ГО «Новий музей» та ГО «Інша освіта»». Першочерговим завданням від 24 лютого і дотепер є надання швидкої музейної допомоги – екстреної фінансової підтримки для музейників, що опинились в гарячих точках та складних життєвих обставинах, але продовжують працювати за фахом.

Варто зауважити, що більшість цієї допомоги «проїдається» або йде на базові речі для життя. Це актуально для окупованих територій, де люди знаходяться на межі виживання.

Робота Музейного кризового центру

Що ми робимо? Збираємо кошти і роздаємо по нашій мережі, яку шляхом індивідуальних контактів збирає моніторингова група МКЦ. Станом на сьогодні ми підтримали 810 осіб із 148 музеїв у 10 областях України на загальну суму близько 2 000 000,00 грн.

Нас підтримали приватні особи, міжнародні культурні організації, український бізнес, приватні культурні організації, українські музеї та галереї, відбулися аукціони продажу мистецтва і акції на підтримку МКЦ, організовані у Бельгії, Парижі, Амстердамі, Венеції, Лондоні, Вроцлаві, Львові.

Формат надання екстреної фінансової допомоги музейникам залишається актуальним і на сьогодні, адже в нас почалась інфляція, а уряд розпочав політику економії, яка вдарила ще більше по фінансовому забезпеченню сектору культури.

Нові напрямки роботи Музейного кризового центру

Із нових напрямків роботи МКЦ – запити на фіндопомогу на персональну евакуацію людей культури із окупованих територій, тому що там люди культури потрапили в чорні списки – їх переслідують, викрадають, катують, вбивають. Особливо у фокусі російських терористів – викладачі української мови, яка є тепер забороненою в наших українських містах, та музейники. Українські книжки спалюються. Колекції із українських музеїв розграбовуються і вивозяться в невідомому напрямку до росії.

Нові виклики

Із нових напрямків роботи, які постають перед нами, ми вважаємо за потрібне продовжувати надання екстреної фіндопомоги, зокрема на персональну евакуацію працівників музеїв, впровадити систему стипендій для більш тривалої підтримки лідерів культури, запустити лінію психологічної підтримки працівників культури та команд, які допомагають іншим, запустити сайт про музеї України із можливістю здійснення персональних донейтів.

Робота із українськими партнерами Музейного кризового центру

Завдяки співпраці із нашим партнером – Музеєм народної архітектури та побуту у Львові імені Климентія Шептицького – вже 21 український музей отримав можливість додатково убезпечити фондові колекції на загальну суму близько 5 000 000, 00 грн, отримати пакувальні матеріали і евакуаційні скрині.

Наш партнер Дніпропетровський національний історичний музей імені Д. І. Яворницького у місті Дніпрі перетворився на гуманітарний хаб допомоги військовим, цивільним, музеям області та музеям в евакуації, тож ми співпрацюємо із колегами щодо забезпечення потреб цього регіону.

Рутина воєнного часу: музей «Територія Терору»

Установи культури Львова поступово повернулись до роботи – було організовано низку екскурсій «Львів зустрічає» для вимушено переселених осіб, частково відновили свою діяльність музеї Львівщини.

Музей «Територія Терору» прийняв в евакуації команду колег із Луганського обласного краєзнавчого музею. Ми допомогли колегам відновити фінансову, адміністративну, програмну діяльності. Разом ми збираємо «Колекцію перемоги» – експонати із передової.

Наразі музей «Територія Терору» закритий для прийому відвідувачів, окрім іншого, музейний комплекс знаходиться біля залізничної колії, що становить додаткову небезпеку, експозиція законсервована, проте ми продовжуємо роботу. Ми зосереджені на збереженні наших напрацювань та посиленні заходів безпеки фондів і приміщень музею.

Завдяки міжнародній підтримці ми завантажили наші дані в онлайн-сховище, докупили технічні засоби для збереження цифрових даних і мобільності роботи, посилили забезпечення фондів шафами, безпеку офісу (змонтовані захисні жалюзі, поставлені грати, система відеонагляду). У вересні ми почнемо 3D-сканування експозиції та головних експонатів задля збереження наших напрацювань.

Ми зі страхом готуємось до зими і опалювального сезону, адже є загроза знищення інфраструктури російськими бомбами, а відповідальність за збереження колекцій залишається на нас. Ми закуповуємо дрова і буржуйки, але не знаємо, наскільки довгою буде зима.

Окрім іншого, ми готуємось до загроз хімічної і ядерної зброї – пройшли навчання від служб екстреного реагування, за підтримки партнерів здійснюємо закупівлю засобів індивідуального захисту – це респіратори, гумові чоботи, одноразові халати, рукавиці, бахіли, шапочки для душу, вологі серветки, медикаменти.

Проблеми музейної галузі

Війна в Україні чітко показала слабкі внутрішні сторони музейної галузі:

– відсутність на державному рівні законодавчого врегулювання процедури евакуації колекцій і працівників, як наслідок це питання залишилося в особистій відповідальності керівника і команди, які мають вирішувати, чи рятувати себе і свою родину, чи ціною свого життя і рідних – музей;

II.

eprasa.pl a4e34c661a

Не вшытко, што старе, єст добре

Вшытко не єст и ниґда не буде лем добре ци лем недобре. Ціліст все єст ріжноманітна, хоц творячы єй частичкы нераз барз сут подібны до себе, як більшіст пальців на долони. Аджи товды, кєд здавало бы ся, же вшыткы думают подібні, по часі само вказує ся, же дехто сесе ци тамто зрозуміл дакус інакше. Часом єст так, же єден пальчык хоче рядити думаньом іншых, має ся за найважнішшого, бо найдале сігат. Середній себе вывышшат за то, же вказує дорогу, а ищы іншый величат себе за то, же єст чысто іншым од другых и неповторным (думам о кцюку). Жытя підповідат, же каждий єст потрібний, бо кєд и найменшого бракне, жыти тяжше.

Но штож, борба добра зо злом єст так стара як сьвіт, не зможеме вышмарити єй з нашого жытя. Навчме ся з ньом не лем за дня жыти, але и ніч спокійні пересыпляти. Кєд знаме, же дака біда праві же стоіт на порозі нашой хыжы, и од часу до часу пястуком в двері товче, спийме так як заяц на межы (адже з незажмурены́ма очами). Борба добра зо злом єст ищы незавершена, тырватиме так долго, як долго чловек буде жыти на землі. Зато все мусиме ся уважні призерати, по котрій стороні стоіме, в котру страну тягнеме лину, ґу благу ци не дай Боже ґу лукавому. Кєд зразу не можеме выйти з натовпу барже ци менше нечемных люди, стійме в правді, зла ся ани не торкайме, зло не зможе нас примусити до ничого. Чести, гонору и душы чловечой, адже того, што найціннійше маме, нихто не зможе нам одобрати, кєд іх сами не оддаме на потаву.

Добре и лукаве то понятя шырокы як море, глубину тіж можут мати преріжну. Шырина и глубина добра и зла залежна єст од особы, котра іх творит або о них лем бесідує, чысто інша може быти в оціні слухаючых.

Старе, так само як и нове, все має два лиця, десне и шує (добре и зле). Адже вшыткого старого не треба величати, але не дозвольме доптати дачого лем зато, же старе. В сільскій бібльотеці вышмарено книжку Владислава Татаркєвича *О щестю*, лем за то, же той барз давно тому напечатаной книжкы нихто з жытелів села ани раз не выпожычыл. Татаркєвич мал щесьця трафити під стріху, але не трафил до рук люди глядаючых щесця, хыбаль нихто в селі не знал, же книжка може в тім помочы. Так одмолоджена збірка сільской бібльотекы никого не збогатит, а окраде з можливости стрічы з великым ділом. Існуют книжкы, якы ся не старіют. Татаркєвичове *О щестю* до них належыт. Спомну ищы о Біблиі, котру більшевикы мали за великого ворога. Перевіряли єй огньом, зо Сьвятым Писмом бороли ся так як в середньовічу підчас великой заразы. Комуна палила Сьвяте Писмо, жебы добром жыючым в Біблиі нихто ся не заражал. Біблия єст найліпшым доказом, же добре хоц бы не знам як было старе, жыє, бо добро єст вічне.

Не вшытко старе єст зле и не вшытко нове єст добре, але, на жаль, не вшыткы так думают. Барз чудуют ня молоды люде, котры отверто голосят, же в польскым соймі и сенаті за мало єст молодых люди, а за дуже старых. На іхню думку повинни юж лем дома сідіти и гріти ся на припецку, а посольскы кресла лишыти молодшым. Кус юж жыю и за то знам, же не кажду думку зразу треба перекувати в чын, же перед выборами не можна ділити місц во владах жадной партиі ани в соймі ци в територяльній самоуправі. Не важне єст кілко сідит там жен, а кілко мужів, кілко старых, а кілко молодых люди, бо дорога до щесця и добростану суспільства не тадываль провадит. Сито до влады повинно быти чисто інакше, повинно пущати лем мудрых и працьовитых, а затримувати самолюбів и деспотників. Прожыты рокы и статя людины (муж то ци жена) не мают великого значыня, рахувати повинно ся знаня, дотеперішнє добротолюбя и благодійніст чловека забігаючого о наш голос. Найважнішше єст, ци його жытя сьвідчыт о тім, же добро и благо творит не лем собі, але и іншым людям, самы слова не выстарчат. Кєд не робила того, што обіцює в передвыборчій кампаніі, неважне єст ци єст женом ци мужом, молодым ци старым чловеком, неважне, яка партия за ним стоіт, така особа нашого голосу не повинна дістати. Політыка оціняйме по ділах, а не по словах, хоц бы были в золоті выкуты. Тым, якы до церкви не ходят, повім, же справжнього человіколюбця мож познати по ділах, в нього найважнішша єст любов и віра. Кєд чловек іх має, то горы може переносити. Лемкы не мусят гір переносити, бо любов до них фурт в серци носят. Зато Бескыды фурт сут там, де мы жыєме, хоц было бы там рівно як на столі.

Тих, якы не вірят, же перемога нераз не силом юнака, а мудрістьом старого чловека може быти нам дарувана, одішлю до байкы Станіслава Лема (до *Трьох електлицарів*, знаходячой ся в *Байках роботів*). Як пристало на писменника літературы науково-фантастичной його байкы діют ся не в глубокім минулым, а в далекій будучности, не за семома горами ци ріками, а на одлеглій плянеті. В байці о електлицарях Крионію выратувал старенький дідусь, котрый, жебы з могутнім ворогом лице в лице стати, потрібувал третьой ногы. Чужий могутній лицар поборол юж вшыткых молодых защытників Крионіі и нихто новий не сьміл стати з ним на выдоптаній землі. Вшыткы молоды спустили головы, а проти ньому вышол згорблений дідусь, сивенький як голуб, спертий на палиці, котрый могутнього лицаря поборол єдным пальцьом.

Старий чловек добрі знає, же: *Старіст не радіст, а...,* а молоды часто забывают о тім, же: *молодіст не вічніст.* На жаль, не хочут ся вчыти од старых. Хтоси, хто не шанує мудрости лем за то, же єст в сиві або лисі голові, за мудрого не уходит. ■

Борис ЛЕМКІВСКИЙ

Традиция и достоменніст

Не треба никому толкувати, чом бесідую о традициі (то фудамент будучного, міцно закоренений в минулым), але хыбаль не вшыткы знаме чым єст достоменніст. Не так давно обявила ся в наші бесіді, сесе слівце першый раз почул єм минулого рока. Барз часто ужывано го в кампаніі лемківского радия пропагуючой загальный спис мешканців Польщы. На достоменніст барз часто покликували ся не лем редакторы, але и слухаче, вшыткы закликували записувати ся в списі яко Лемкы. Лем в тот спосіб мали бы сме зберечы прадідівску достоменніст, адже заховати нашу лемківскіст. Доповім, же достоменніст то *tożsamość* (украіньска *ідентичність*). Вказує ся, же слово достоменніст жыє и в украіньскій мові, нашол єм єй аджи в «Нашім слові». Кєд єм добрі зрозуміл, то в украіньскомовні статйі «достоменне», то гідне довіря, адже згідне з правдом. Треба бесідувати лем згідно з правдом, бо лем на ній мож будувати благо, котре перетримат вшелеякый час. Льжа не єст опоком, а твердым засхненым болотом, не мож на ні збудувати ничого доброго, што могло бы столітями служыти людям.

Час вказує, же о достоменности можна красьні бесідувати, фальшывым будучы и будучніст будувати на піску, аджи прібувати змінити наше національне DNA. Кєд з радия чул єм закликы до ратуваня лемківской достоменности через спис, припоминало ся дідове оповіданя о передвоєнных агітаторах на православіє и пізнішших за выізд до ссср. Першы бесідували, же русиньство збережеме лем в православній церкви, а другы, же справжний русский рай жде на нас в россиі, де конечні треба вшыткым нам як найскорше поіхати. Дідо не повірили ани першым, ани другым, в роках 30-х цілом родином дальше ходили до греко-католицкой церкви, а пак в 40-х до ссср не хотіли іхати, бо як гварили, руский рай мали в своій хыжы, а богатшого о єдно «с» не прагли.

Одпорніст на агітацию остала мі хыбаль по діді. Красным обіцянкам ниґда зразу не вірю, во вшыткім глядам істины, адже жывой достоменности, все зазерам ци по другій страні двиганого прапора не є іншых кольорів. Достоменніст жыти має в традициі, а традиция дыхати достоменністю, товды Руснакы не пропадут и все будут собом. Лемками почали сме ся звати на жычыня сусідів, котры з прадідівской землі выселяли нас яко Украінців. Дідове звали ся Русинами, але товдышня польска влада дішла до переконаня, же Русин кєд стане Лемком (борони Боже не Украінцьом, старорусин тіж ім не підходил) найскорше піддаст ся заплянуваній польонізациі. Здавало ся, же комуна зорвала з таком політиком, початково на нич не дозваляла, а пак вшыткых шмарила до єдного міха (існувало лем УСКТ). Товдышня «народня» влада не дозволяла творити окремых лемківских організаций, народили ся аж по занепаді пеерелю. В вільній Польщы дано и нам волю, бо скорше мож было зневолити номен омен вільных Лемків, вільных од руских коренів (Украіна од Руси ся не одтинала). Вільніст дала нам змогу до того, же сами можеме ся ділити, медже собом завзяті ся свариме. Цілий час одповідны службы дбали, жебы сме не співдіяли, самы сме ім в тім допомагали. Барз часто кєд бесіда єст о достоменности лемківства, то так по правді розходит ся лем о одорваня нас од старинного кореня нашой нациі. Деякы «науковці» отверто бесідуют, же Лемкы не сут Русинами, же походиме од Волохів, а єден з них и то аджи в Антоничівці бесідувал, же выводиме ся з Влохів, адже нашы корені мали бы сігати не Румуниі а Італиі, котра в польскій мові зове ся Влохами. То такє крутацкє повязаня, подібного доконали деякы радяньскы вчены, бесідуючы о старинных росиянах. Хыбаль завіділи Полякам, же выводят свій рід од старинных Сарматів, они прецін не могли быти гіршы, може за то русскій родовід попровадили од Етрусків, народу выгубленого Римлянами. Етрускы мали свою бесіду и писмо, не ужывали латиньской азбукы а грецку, іхня мова не была ани латиньска, ани грецка. Римляне не розуміли іх, зато мали о них бесідувати: *Это руские.* В такі спосіб старинны росияне мали стати ся Етрусками. Чудне, же Римляне, надаючы Етрускам мено, мали бы бесідувати по-русскы, а не по-свому. Може за то дехто бесідує, што мы не од Волохів, а Влохів, бо одталь юж лем крочок до Етрусків – адже русских люди.

Дос переливаня з порожнього до пустого, бо традиция и достоменніст такыма не сут. Жыют столітями и ся зміняют, адже не сут богами. Часом достоменніст змінят ся так як и єй творці. Чловек іншой стравы потрібує в першых місяцях свого жытя, а пак цілий час юж жыє іншом, але нераз мусит (кєд допаде го дака недуга и дохторе так кажут) переставити ся на чысто інше ідло. То, што іме, будує наше тіло, а тото, чым кормиме наш ум и душу, будує нашу достоменніст. Етрускы не пропали яко люде, пропали яко нация и за то гнеска нихто юж не зможе прочытати того, што по собі лышыли, а не жыли прецін так далеко од нас як Майове, Інкы ци Ацтекы. Штож, стало ся так, бо змінено іхнє первісне національне DNA (сами си го змінили або іншы іх до того примусили). З нами може стати ся подібне, наша бесіда тіж може замовкнути так як етруска, але кєд бы дішло до того, то записана и так буде зрозуміла.

Вірме, же наше само не зчезне з лиця лемківской каменистой землі. Предкы зросли ся з ньом, збогатіли єй іх тлінны останкы, всякали в ню іх піт и кров. Віками на босо по ній ходили, як по Сьвятій Землі. ■

Марко ПОСТІВ-ЯРУГА

eprasa.pl a4e34c661a

Історія

Сміливий голос за всіх скривджених

Сьогодні Україна вкотре доводить світові і насамперед собі, що вона незалежна і незламна, що вона не поступиться своїми національними принципами, не змінить свій генетичний код на чужинський і готова боронити власну честь і гідність. Щоправда, платити доводиться надто високу ціну – життям самих українців, справжніх патріотів і борців, що перетворюються на янголів і зрештою боронять рідну землю вже з небес... Щоб зміцнити свій бойовий дух та українську ідею, звернімося до джерел українства, актуальних нині як ніколи. Павло Грабовський – поет трагічної і надто короткої долі, яка відміряла йому лише 38 років, 20 з яких він провів у засланні.

Народився майбутній поет-революціонер 11 вересня 1864 року в селі Пушкарне на Харківщині у сім'ї паламаря. Вчився в Охтирській бурсі (1874–1879) та Харківській духовній семінарії, де самотужки детально знайомився з художньою класикою, цікавився політичною літературою, долучався до обговорення актуальних суспільних проблем. За причетність до антиурядової організації «Чорний переділ» Павла Грабовського було виключено з третього курсу Харківської духовної семінарії та заарештовано. Упродовж трьох років (до квітня 1885) він перебував під наглядом поліції у рідному селі Пушкарне (нині називається Грабовське).

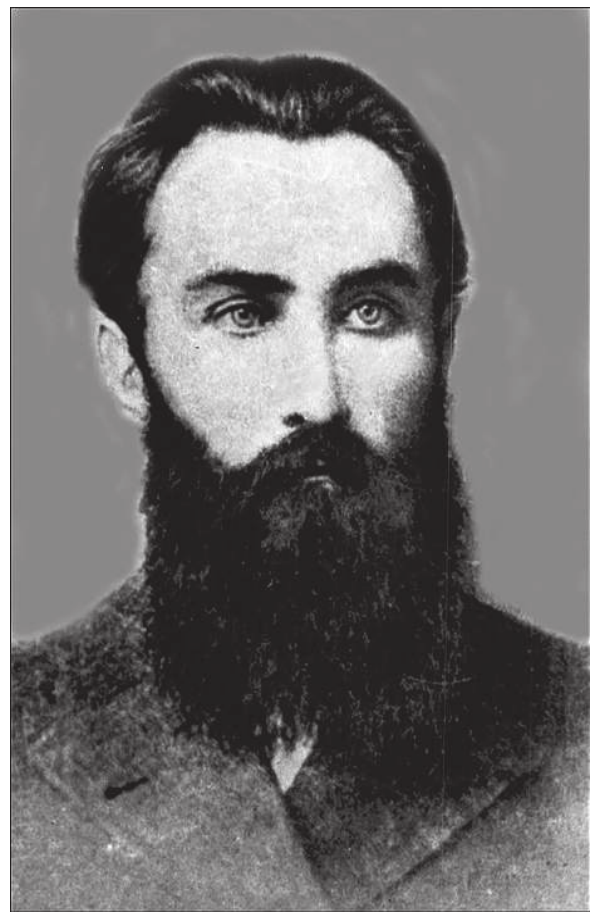

Початок літературно-революційної діяльності

Після зняття нагляду Павло Грабовський повернувся до Харкова, де працював коректором у популярній тоді газеті «Южный край» і почав робити перші кроки на літературній ниві. Він казав: «Я закликаю і буду закликати земляків у тому напрямку до праці на ґрунті українському, коло народу українського, в мові українській». Розвиток ідейно-естетичних поглядів Грабовського відбувався у напрямі від народництва до марксизму, що позначилося і на його творчості. Але обставини життя невтомного борця, в'язня, більш ґрунтовне ознайомлення з поезією Пушкіна, Шевченка, Некрасова, з творами Чернишевського, Добролюбова, з народною піснею, з підпільною літературою антицарського характеру формували у поета новий ідейний напрям, стимулювали появу образів революційного наповнення. Саме тому вже у першій збірці зустрічаємо поезію яскравого революційного змісту. Це насамперед вірші, в яких поет змальовує вражаючі картини експлуатації трудящих, безпросвітної праці на багатіїв («Робітникові», «Допусти», «Швачка» та ін.). Тема гіркого поневоленого життя трударів, викриття експлуататорського ладу, боротьби зі світом пригноблення і насильства – наскрізна у його збірках «З півночі», «Кобза», «Доля», «Хвиля», «З чужого поля». Ця тема окреслює і визначає весь подальший творчий шлях Грабовського, глибоко вкорінюється у його поемах і прозі, статтях, нарисах, листах, численних перекладах. Поет пристрасно стверджує, що революційне завзяття переможе світ деспотизму й тиранії, гноблення й утисків. Ці рядки з вірша «Стогін» ніби написані на основі подій сьогодення:

Війна та кров... О чоловіцтво хиже,
Не гідне навіть імені людей!
Свята любов для світу буква мертва,
Христос – давно всіма забута річ;
І гине люд, страшної ночі жертва,
І підпира оту злочинну ніч!

Під час і жить нема тоді охоти;
Бо тільки пильно позирнеш на мир:
Який базар бездушної глупоти,
Який дрібний пануючий кумир!

За правдолюбство і непохитний дух 1888 року Павла Грабовського пересилають із московської Бутирки до Сибіру на п'ять років. Того ж року перед висланням з Бутирки він познайомився з колишньою вчителькою з Таганрога, членом Народної волі українкою Надією Сигидою, також засудженою за революційну діяльність. Теплими почуттями до неї пронизано багато ліричних віршів поета, він присвятив їй свою першу поетичну збірку «Пролісок». Бути разом їм довелося недовго: Грабовського відправили на поселення до Балаганського округу, Сигиду – до жіночої в'язниці на Кару (Забайкалля). Там вона загинула у Карійській трагедії (масове самогубство політичних ув'язнених у ніч із 7 на 8 листопада 1889 року на знак протесту проти грубого поводження російських жандармів з ув'язненими). Про Карійську трагедію стало відомо світовій громадськості. Під впливом масових протестів уряд був змушений заборонити застосування тілесних покарань щодо жінок. Після Карійської трагедії в'язницю було ліквідовано, політичних в'язнів переведено до інших в'язниць. Трагічне життя подруги поета за спільною боротьбою відображено Грабовським у статті «Надія Костева Сигида. Сумна споминка».

1889 року Павло Грабовський взяв участь у складанні та розповсюдженні «Заяви російському уряду» проти звірячої розправи над ув'язненими 22 березня 1889 року. Це був так званий Монастиревський бунт – придушення виступу політичних в'язнів у Якутську, шестеро з яких були вбиті, а троє – повішені. Після появи тексту заяви у зарубіжній пресі Грабовського знову було заарештовано. Цікаво зауважити, що син одного із закатованих (Когана), есер, член Установчих зборів Матвій Львович Коган-Бернштейн (1886–1918), був 1918 року розстріляний більшовиками за вироком військово-польового суду. Ким би не були ці нелюди, царськими жандармами або московськими більшовиками, вони завжди з незмінною жорстокістю вбивали євреїв і українців. Таке одвічне єство російської влади. Після «Заяви російському уряду» Павла Грабовського 1891 року за постановою Іркутського губернського суду засуджено до позбавлення всіх прав стану та до каторжних робіт на чотири роки з формулюванням «до найглухіших місць Сибіру».

«...Без українщини мені просто смерть»

Період перебування в іркутській в'язниці був переломним для літературної творчості Павла Грабовського. Він зав'язує листування з Іваном Франком, який щиро підтримує молодого поета, допомагає друкувати перші вірші у галицьких часописах «Народ», «Житє і слово», «Зоря», «Хлібороб». Як зазначає сам Франко, «... доля вирвала зі шкільної лави і занесла на далекий Сибір, аж у Вілюйськ, а потім до Іркутська. Там, у північних снігах, у якутських юртах він знайшов синю квітку української поезії, зробився не тільки одним із найкращих перекладачів чужих поетів нашою мовою, але також видним оригінальним поетом. Як його життя – майже неперервана мартирологія і мука, так і його поезія – переважно стогін мученого серця, крик болю і туги за рідною Україною». Їхнє листування тривало протягом 1891–1899 років і було для Грабовського вагомою моральною та психологічною підтримкою. Відірваність від Батьківщини для поета-революціонера, якого називали «живою національною свідомістю у зросійщеному Харкові», була йому найбільшою карою. У листі до редактора львівського журналу «Зоря» Василя Лукича (10 серпня 1893 р.) Грабовський підкреслював: **«Чим би я не був, як би на що не споглядав, а в мені жив перш за все українець; прихильність до рідного слова та люду перевершила все інше. Без українщини мені просто смерть»**, – передавав у листі до Івана Франка свій душевний смуток син Слобожанщини.

Не лише самобутні поетичні твори Грабовського є його найвагомішим внеском в українську літературу. У галицьких виданнях друкували його нариси, статті, замітки, поетичні переклади. Статті Грабовського торкаються різноманітних проблем тогочасного громадського і культурного життя в Україні, в Сибіру та в Галичині («Лист до молоді української», «Коротенькі вістки з Сибірі», «Дещо в справі жіночих типів», «Дещо до свідомості громадської», «Дещо про освіту в Україні», «Економічна безвикрутність благословенної Полтавщини» та ін.).

Грабовський був потужним перекладачем. Він перекладав чеських, польських, сербських, хорватських, скандинавських, фінських і угорських поетів. Йому належить переклад двох поем Байрона, двох поем Роберта Бернса, Шеллі, Гете, Гейне, Гюго, Гервега, Дюпона... Поет-перекладач мріяв про видання українською мовою творів угорського поета Шандора Петефі та італійської поетеси Ади Негрі. Одним із перших в Україні звернувся Павло Грабовський до грузинської, вірменської, естонської поезії. Цікавим явищем є створення збірника «Песни Украины» (за життя поета не був надрукований) – спроба популяризації російською мовою кращих творів українських поетів XIX ст. Переклади Грабовського (сам автор часто називав їх «переспівами») мають різний рівень відповідності оригіналам. Така своєрідність перекладацької діяльності Грабовського пояснюється тим, що у віддалених від цивілізації сибірських місцях не було доступу до першоджерел, тому поет щедро наповнював перекладний твір пафосом та ідеями власної творчості.

З Павлом Грабовським листувалися, морально його підтримуючи і публікуючи надіслані ним твори, зокрема переклади, Іван Франко, Борис Грінченко, Сергій Єфремов, Василь Лукич, Кость Паньківський, Осип Маковей. Їхня підтримка була по-справжньому неоціненною. На знак щирої дружби з Борисом Грінченком Грабовський назвав свого сина Борисом, і той у майбутньому став винахідником електронного телебачення.

Перебуваючи майже все життя у нелюдських умовах заслання, та ще й так далеко від Батьківщини, Павло Грабовський палко любив її, щиро і твердо вірив у те, що «побачать вбогі України діти будуче славетне, будуче прекрасне!». На жаль, сам поет не дожив до омріяних часів – помер, замучений злочинним режимом, 12 грудня 1902 року у Тобольську. Йому було лише 38... Навіть через сто років і більше його слова звучать і звучатимуть потужно й актуально: «Поезія має бути сміливим голосом за всіх скривджених і пригноблених». ■

Юлія КАМІНСЬКА
Фото з Вікіпедії

Фонд Український Народний Дім у Перемишлі
Fundacja Dom Ukraiński w Przemyślu
ul. Kościuszki 5, 37-700 Przemyśl
PLN: 88 1600 1462 1838 9708 6000 0001
ПІДТРИМАЙ РЕМОНТ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ В ПЕРЕМИШЛІ!

eprasa.pl a4e34c661a

КУЛЬТУРА

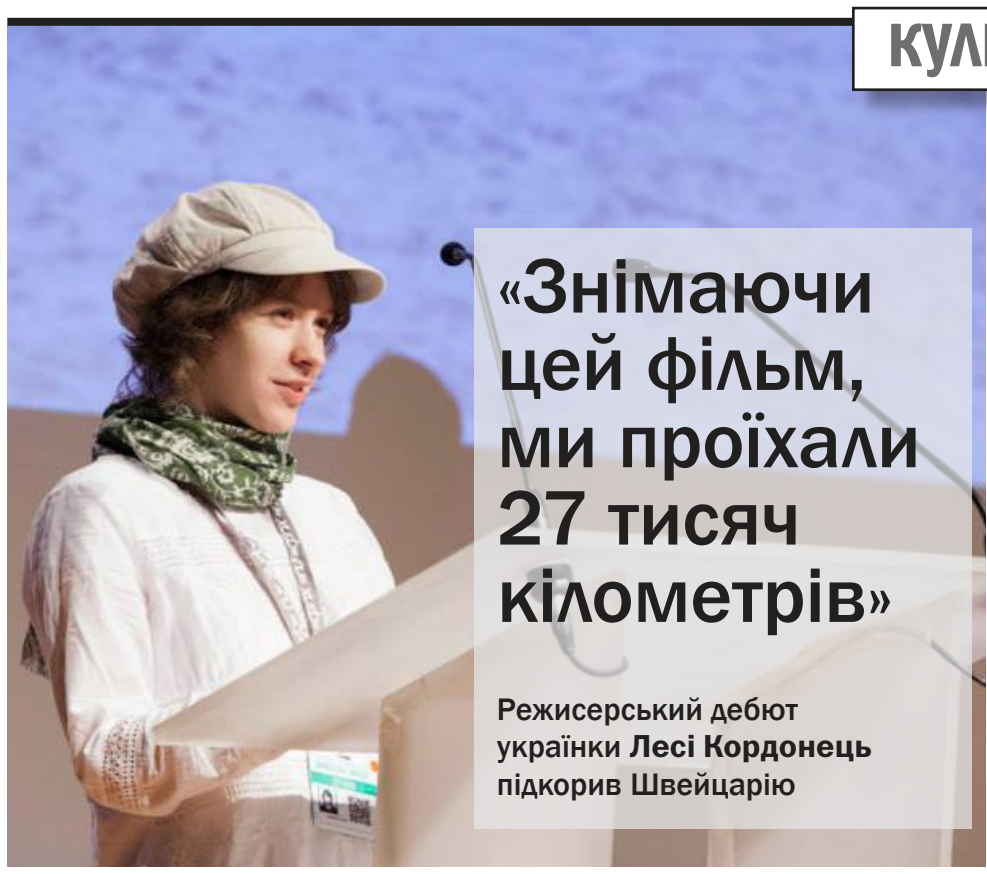

«Знімаючи цей фільм, ми проїхали 27 тисяч кілометрів»

Режисерський дебют українки Лесі Кордонець підкорив Швейцарію

Леся Кордонець народилася на українському Закарпатті. До Швейцарії потрапила завдяки роботі перекладачкою у таборі для дітей із регіонів, які постраждали від Чорнобильської катастрофи. Вивчала кіно на програмах бакалавра та магістра у Цюріхській академії мистецтв. Живе в Швейцарії.

«Долаючи кордони» – повнометражний документальний дебют Кордонець. Картина відзначена призом Zonta Award на кінофестивалі Vision Du Reel у Ньоні, отримала Цюріхську кінопремію за найкращу режисуру, пройшла в швейцарському прокаті.

У фільмі п'ятеро героїв: четверо паралімпійців з різних видів спорту – волейбол, гребля, важка атлетика, – а також голова Паралімпійського комітету України Валерій Сушкевич. Їхні сюжетні лінії не перетинаються.

Дія «Долаючи кордони» починається з паралельного показу відкриття Паралімпіади в Сочі та російської анексії Криму. Кордонець майстерно монтує контрастні візуальні ряди: церемонія, що бризкає фарбами, вирує святом – і «зелені чоловічки», що вискакують з вантажівок, колони танків. І далі російська агресія пронизує історію, постійно нагадуючи про себе.

У кожного тут свій клопіт. Сушкевич веде безнадійну боротьбу за збереження доступу до тренувальної бази паралімпійців в окупованому Криму. Спортсмени готуються до Паралімпіади в Ріо-де-Жанейро, причому в найвідчайдушнішому становищі – наприклад новачок Роман, який змушений тікати зі свого міста, що опинилося під обстрілами.

Кордонець не б'є на жалість, не спекулює темою інвалідності. Її герої справді долають кордони – соціальні, політичні, тілесні, здобувши перемоги вже самим фактом свого опору немислимим обставинам.

Ми поговорили з Лесею про унікальність українських паралімпійців, історію створення фільму та його сприйняття у Швейцарії.

– Лесю, то як дівчина з закарпатського села потрапила в Цюріх?

– Випадково. Я навчалася на германістиці, і вийшло так, що я була в Швейцарії як перекладачка в таборі для дітей з регіонів, що постраждали від Чорнобильської катастрофи. Вони щороку на три тижні везуть дітей у гори. Відповідно, в мене була швейцарська віза. А оскільки я вже для них робила документальну зйомку, хтось із організації подав мені ідею: чому б мені не спробувати скласти вступні іспити до Академії мистецтв? Я погодилася більше з цікавості, бо не мала планів вчитися на режисерку. Ось так мене і взяли. Зауважте, з Закарпаття до Києва 18 годин потягом, а до Цюріха – 16 годин машиною. Київ у Закарпатті видається не дуже близьким. Інформації, що потрібно зробити, щоб вступити, наприклад, на режисуру в університет театру, кіно і телебачення імені Карпенка-Карого, ніде не було. А завдання для екзаменів до цюріхської Академії мистецтв я спокійно могла робити в себе на Закарпатті. В Цюріху, до того ж, проводять день відкритих дверей, де професори розмовляють з потенційними студентами і розповідають про структуру навчання й кого вони шукають.

– То ви тоді відчули смак до кіно?

– До кіно я прийшла через фотографію. Тато подарував мені фотоапарат «Зеніт», коли я навчалася у 4-му класі. У нас був гурток фотографії. Фотоплівки, ванночки, реагенти, червоні лампи... Пізніше, коли розробляла один проєкт, розмірковувала, як краще донести тему. Спочатку думала про виставку, а потім вирішила, що на фотовиставку прийде менше людей. То й зробила свій перший фільм.

– А чому ви взяли для повнометражного дебюту настільки непросту тему?

– Паралімпійці впали мені у вічі ще у Пекіні в 2008 році. Це здалося мені великим парадоксом, що люди з інвалідностями, люди стигматизовані, вигравали купу медалей, але чомусь це не святкувалося так, як одна-єдина медаль в олімпійців. Для мене було дуже органічним розказати про анексію півострова саме через паралімпійців. Бо там у них, по-перше, база, по-друге, вони в момент окупації знаходилися в росії, по-третє, територію України ампутували. І так вийшло, що паралімпійські спортсмени двічі ампутовані.

– Наявність Сушкевича у фільмі зрозуміла, але чому саме ці четверо спортсменів стали його героями?

– Я познайомилася з набагато більшою кількістю паралімпійців. І про кожного з них можна зняти окремий фільм. Кожний та кожна з них мають багатий життєвий багаж і харизму. Та оскільки я хотіла показати причинно-наслідковий зв'язок у трикутнику: анексія – війна на Донбасі – біженці, то, відповідно, шукала героїв з цих регіонів. Їхній мікрокосмос прорізали нові кордони, що робили їхній простір ще меншим.

Ясна річ, що це мали бути різні види спорту. Так само це мав бути хтось із досвідом, з титулом, а також хтось свіжий, той, хто тільки починає шлях у спорті. На той момент, у 2014-2015 роках, багато хто в моєму оточенні в Швейцарії не розумів, що відбувається в Україні. Тож якщо я називаюсь оповідачем історій, то ця історія не мала права бути нерозказаною.

– Робота тривала шість років. Така тривалість задана олімпійським циклом?

– Ні, якби тільки цикл – на два роки раніше можна було б закінчити. Оскільки це студентська робота, то вона мала, відповідно, студентський бюджет, а я не могла залучати професіоналів, у яких уже є експертиза, дуже багато аспектів закривала сама, опановувала те чи інше ремесло, тож усе довго тривало.

– А що було найскладнішим?

– Я завжди гадала, що найбільшим викликом будуть зйомки, бо треба було розробити багато доступів – чи то в окупованому Криму, чи біля фронту, чи в кабінетах міністерств, чи на тій же Паралімпіаді в Ріо, щоби могти фільмувати. Ще було непросто, бо є п'ятеро героїв, всі вони живуть в одних містах, тренуються в других, а змагаються в третіх. Відповідно, ми подорожували дуже багато. Якось порахувала – в межах України проїхали 27 тисяч кілометрів, причому громадським транспортом – поїздами, автобусами. Плюс інші країни – Німеччина, Польща, Словенія, Бразилія. Я думала – ок, закінчаться зйомки, повернуся в спокійну гавань, в Швейцарію, де мене оточують люди, які завжди можуть щось порадити, де в мене зручний матрац і смачна кава. Але все одно монтажний процес вийшов найскладнішим. 300 годин матеріалу. Багатопортретний жанр. І кожен герой мав по три аспекти: приватний, спортивний та політичний. Все це збалансувати і сплести таким чином, щоб драма кожного з героїв запалала, було надскладним завданням. При цьому мені не хотілось робити «спортивний фільм», а радше – панораму суспільства.

– Мабуть, неабияким викликом стали ще й зйомки в окупованому Криму.

– Ми завжди приїздили вдвох як туристи, з вигаданими історіями. Я купила окремо «чистий» телефон, свій не брала, а ноутбук взяла в Академії. Мала тільки маленький фотоапарат. Сподівалася, що знайду обладнання на місці. Звернулася до тих, хто займається весіллями, але вони крім оренди вимагали й заставу, що дорівнювала ціні самої апаратури. Стільки готівки у нас не було. То ми знайшли контрабандиста, який для нас завозив техніку в Крим.

– Для мене одна з найбільших загадок – чому наші паралімпійці так успішно виступають? Набагато краще, ніж олімпійці. Входять у трійку найкращих збірних світу.

– Мені здається, це завдяки системі, яку збудував Сушкевич. Там дуже добре налагоджений пошук талановитих спортсменів. На кримській базі вони не тільки проводили тренування, а й збирали людей з усієї України на реабілітацію, дивилися, хто з них придатний до того чи того спорту, робили це систематично. Друга причина – спорт для таких людей є єдиною можливістю вести гідне життя. Мало який роботодавець в Україні готовий взяти на роботу людину з інвалідністю. Так що вони дуже мотивовані в тому сенсі. Окрім цього, в Україні своя система спортивної індустрії. Є тренувальні збори, якими опікується держава. А в Європі немає державного фінансування. Всі тренування йдуть у приватних клубах, на приватні кошти. Мені здається, завдяки цьому нашому українському паралімпійству вдалося захопити лідерство на міжнародному рівні. Загалом, паралімпійці як люди, що зазнали випробувань, мають інші внутрішні налаштування за замовчуванням. Вони одразу знають, що легко не буде. Йдуть уперед попри все.

– А як особисто вас змінив цей досвід?

– Це дуже серйозна «прокачка». Я була в регіонах України, в яких не побувала б за інших обставин. Ці роки для мене стали не тільки географічною, але й соціальною подорожжю: від коридорів Мінспорту – і закінчуючи кімнатами центру для біженців, від прифронтової зони – до Ріо. Для мене було принципово, аби ми ділили побут з цими людьми, їли те ж саме, спали там само, не були гостями. Я за це й люблю документальні зйомки, бо ти дійсно живеш життям твоїх героїв, виходиш за межі своєї бульбашки. І я від них навчилася, що дисципліна набагато важливіша, ніж мотивація. Тому що мотивація при таких тривалих проєктах виникає і зникає, а єдине, що тримає роботу в процесі – це самодисципліна. Як спортсмен – аби раз на чотири роки проїхати ці 2 кілометри, він щодня долає 20 км, незалежно від настрою та погоди.

– Як пройшов прокат у Швейцарії?

– Людей прийшло не дуже багато, але ми на це й очікували, бо то був сезон відпусток, ще й рекордна спека. Але резонанс у пресі великий. Відгуки в багатьох ключових газетах і в різних кантонах, на телебаченні. Багато хто пише, що побачене відкрило їм очі на ті події і теперішню ситуацію з незвичної перспективи. А також відзначали, що вперше бачать фільм, де дивишся на героїв, і вже через 15 хвилин забуваєш, що це люди з інвалідністю. Для глядача лишається просто тісний зв'язок з характерами.

– То які у вас плани зараз?

– В мене є певні ідеї, яким потрібен час, аби остаточно «визріти», потрібен час для дослідження. Це найбільша проблема – час, аби заглибитися в обрані теми, дійсно копнути глибше і відчути, є там історія чи нема. Для цього треба якось це співвіднести з роботою. Адже я після навчання ще десь працюю. Тепер думаю, як ці графіки в календарі сумістити.

– Чи зніматимете далі в Україні?

– Я після цього проєкту гадала, що два роки взагалі в Україні не фільмуватиму нічого. Мені вже хотілося запустити руки у швейцарську реальність, її промацати. Мала певні наміри. Але після початку повномасштабної війни, як після анексії Криму, з'явилась внутрішня потреба про це розповідати, тому що багато історій нерозказаних. Незалежно від того, скільки режисерів є в Україні чи скільки їх приїде з-за кордону – вони все одно не зможуть «вхопити» всі історії, які є зараз. А їх потрібно фіксувати. ■

Дмитро ДЕСЯТЕРИК

Фото з архіву героїні статті

eprasa.pl a4e34c661a

РЕЦЕНЗІЇ ТА ОГЛЯДИ

Спогади про Михайла Козака

Під кінець 2021 року вийшла друком унікальна цінна книга під заголовком «На культурно-історичній ниві Закерзоння [Спогади про Михайла Козака (1932–2020)], відомого суспільно-культурного діяча».

Стислу інформацію про зміст книжки можна прочитати на 4-й сторінці цього видання і дізнатися склад осіб, які працювали, щоб воно якнайшвидше вийшло друком.

«Історія будь-якого народу стає багатою подіями, великою, вона піднімає душу, тільки-но народ у свою історію увірує...» (Томас Карлейль).

Ми знаємо багато мудрих висловів про сенс життя. Наприклад, Сократ писав: «Ми живемо не для того, щоб їсти, а їмо для того, щоб жити». А Бертольд Брехт: «Боятися треба не смерті, а пустого життя». За словами Оноре де Бальзака, «Щоб дійти до окресленої мети, треба перш за все йти». А ще:

«Книги – морська глибина.
Хто в них пірне аж до дна,
Той, хоч і труду мав досить,
Дивнії перли виносить».

Понад століття тому Іван Франко написав ці рядки, у яких змалював книгу як морську глибину, де на самому дні можна знайти дивнії перли, що прикрашають життя, роблять його змістовним. Всі ці крилаті вислови, ця «морська глибина» якнайкраще характеризують книгу «Спогади про Михайла Козака (1932–2020)». Її автор – проф. Микола Зимомрія – визначний вчений, науковий діяч, публіцист, викладач Дрогобицького державного педагогічного університету. Мені також відомо, що виданню книги значною мірою посприяла дружина Михайла Козака, пані Катерина, яка в такий спосіб вшановує річницю смерті та 90-річчя від дня народження свого чоловіка.

Видана книга має фундаментальну цінність. Хто мав змогу прочитати чи бодай погортати сторінки видання, відчув, що її зміст просякнуто глибинною ідейністю. Книга є унікальним портретом Михайла Козака, який своєю кропіткою працею заслужив на загальнонаціональну шану. На мою думку, це, без перебільшення, виняткова монографія, яка вдало аналізує заслужену працю одного з найактивніших діячів українського відродження після акції «Вісла», що завдала колосальної шкоди українцям у повоєнній Польщі. В книзі вдало зіставлено і належно проаналізовано фундаментальні конституційні цінності, такі як людська гідність, права людини, верховенство права конституційної демократії, які панували у повоєнній Польщі. І з огляду на це відображено реальну та гідну уваги діяльність визначної особистості, яка стала своєрідним дороговказом у творчому житті, в першу чергу, для українців у Польщі. У книзі описано найцікавіші і найцінніші моменти з життя сьогодні покійного Михайла Козака, проаналізовано глибоку цінність творчої праці, яка ставить його заслужену постать на п'єдестал серед найсвідоміших українських діячів XX століття. У виданні бездоганно систематизовані його творчі досягнення, і книга здатна зацікавити читачів різного віку.

У книзі торкаються також релігійних тем. Крім того, подано список релігійних та світських книжок (944) з бібліотечного фонду Михайла, 145 фотографій та 30 копій свідоцтв, дипломів, грамот і подяк, які разом з численними статтями Михайла Козака віддзеркалюють всебічні досягнення національного відродження в повоєнній Польщі.

Основа описаних праць Козака та зібрані по крихітках з різних джерел матеріали творять своєрідну енциклопедію, яка охоплює найсуттєвіші боки життя українців у Польщі. На підставі широкого масиву історичних джерел, зокрема, архівних документів, спогадів сучасників подій та історичних досліджень науковців, в книзі описані дитячі і юнацькі роки Михайла Козака в рідному селі Гребенне, його ставлення до всього, що йому рідне та дороге усьому українському народові.

Книга змушує замислюватися: чим є життя, яке забирає тих людей, які це життя окриляли. Діяльність Михайла Козака має безмежну виховну цінність, вона здатна оздоровлювати суспільство, укріплювати в гуманізмі та поширювати серед людей братолюбство. Його здобутки та прожите життя можуть слугувати добрим прикладом для наших нащадків.

На завершення статті можна навести таку метафору: необроблений алмаз – цінний, дорогий камінь, сам по собі не надто привабливий. Це просто шматочок скелі, і лише потім, коли алмаз буде оформлено руками талановитого майстра, він засяє, переливаючись блискучими гранями краси, відбиваючи сонячні промені, і подарує майбутнім поколінням захоплення своєю красою і радість з такої великої цінності. Так само і життя людини: якщо «майстер», уважний трудар, вміє «огранювати» своє життя, чим надихає інших до діл, і вони також ведуть гідні подиву достойні життя – тоді його велике творіння стає надзвичайним шедевром.

Народна мудрість каже: «Добра справа великі крила має». А ідейність і жертовність та патріотизм – це головні чесноти, що лежать в основі всіх інших моральних якостей. І як покійний нині Михайло Козак у своїй творчості виявив справжню ідейність, так і люди, які видали цю книгу, показали свій талант і жертовність для того, щоб праці визначного українця, що мають виховну цінність, побачили світ. Маємо надію, що книга знайде свого читача серед широкої аудиторії та зацікавить істориків, політологів, політичних і громадських діячів.

Справжня цінність людського життя виявляється у різному вигляді, починаючи від родинного співжиття і закінчуючи готовністю покласти власне життя на добробут свого народу. Священний героїзм і посвята нації походять з онтологічного ядра родини та нації.

І нехай творчість Михайла Козака єднає і окрилює українську націю до найвищого щабля у своїй державі та там, де вони зараз мешкають.

Сотвори Йому, Господи, Вічную Пам'ять!

Ярослав СТЕХ

Книжку можна замовити у п. Михайла Пульковського (тел.+48 512 736 509).

Вийшла нова книжка нашої авторки Олі Русіної «Абрикоси зацвітають уночі». Видана у Видавництві Старого Лева у 2022 році, вона підійде для читачів віком від 12 до 15 років.

«Високо в небі над Донбасом літав безпілотник, а потім він зустрів хлопчика Устима і його собаку Жменьку. Життя поблизу окупованих територій, де живе хлопчик, – незвичне, але й там можна зустріти справжнього друга, побачити світ іншими очима і знати, що на твоїй вулиці неодмінно цвістимуть абрикоси.

У цій книжці багато такого, що може здатися казкою, але вона про справжніх людей і безпілотників, які досі літають й охороняють українські землі, а ще – мріють. Тому, коли закінчиться війна…»

Замовити книгу можна на сайті starylev.com.ua.

Наявна як паперова, так і електронна версія.

Відразу після здійснення оплати книжка стане доступною для завантаження в особистому кабінеті у Спільноті Старого Лева.

Існуючі формати для скачування: epub, fb2, pdf та mobi.

Продовження з 7 сторінки

– застарілу систему фінансового адміністрування: ми не можемо приймати кошти для допомоги музеям безпосередньо на рахунки музеїв, адже в умовах воєнного часу ними нереально керувати, як наслідок, ми приймаємо допомогу «товарами» або ж використовуємо громадські організації як інструмент для підсилення музеїв. Водночас, в Україні з кожним днем все менше «товарів», адже російські терористи знищують, зокрема, і склади із товарами (від їжі до технічних засобів, господарчих товарів тощо);

– відсутність і на цьому етапі війни чіткого плану від українського уряду щодо підтримки музеїв: що робити музейникам в окупації, як зберігати колекції, своє життя, адже ті колеги, які не співпрацюють із окупантами, залишились без зарплати. Де керівнику музею брати кошти і ресурси на евакуації, де ховати наші колекції, адже у нас немає у достатній кількості відповідно пристосованих сховищ, як і за що пережити зиму і зберегти колекції та власні життя? Окрім іншого, уряд запроваджує систему економії, і керівники музеїв вимушені відправляти колег у відпустки за власний рахунок або зменшувати зарплату, таким чином, ми втрачаємо кадровий потенціал;

– також ми переймаємось долею окупованих музеїв і команд (не всі із колег виходять на зв'язок), а також долею викрадених російськими терористами експонатів і колекцій.

Стосовно міжнародного контексту:

– війна в Україні чітко показала старі правила і домовленості світового рівня щодо збереження спадщини, і наявні методички не працюють, всі ми потребуємо нових реальних рішень і протоколів, а світова спільнота, зокрема музейна, нарешті має визнати, що все, що відбувається в Україні, – правда, а не фейк, і російські бомби не падають «просто так» на українські музеї.

Із «хороших новин» – сектор громадських організацій та ініціатив, малі музеї взяли на себе «роль держави», зокрема щодо підтримки окупованих музеїв та прифронтових територій, і у межах своїх можливостей таки допомагають колегам вижити, але це було б неможливим без допомоги міжнародних партнерів.

Варто наголосити, що всі перелічені мною активності й робота із створення нових сенсів відбувається в умовах, несумісних із нормальним людським життям – в Україні не лишилось безпечних міст.

Ми живемо із постійними повітряними тривогами, новинами про вбивства українських цивільних, жінок, дітей, військових, військовополонених, навіть звірів, фото руйнування наших міст, відео із палаючих полів пшениці, яку під обстрілами продовжують збирати наші військові та землероби, щоб врятувати світ від голоду, зруйнованих і розграбованих музеїв – це постійне життя і робота в світі щоденного терору, який впроваджує російська держава-терорист.

До поточних тривог додались загрози ядерної та хімічних атак, а це вже питання світової безпеки. Усі відомі світові домовленості про безпеку та правила ведення війни не працюють. Старого світу більше немає. російська держава-терорист впроваджує політику щоденного терору в Україні – в серці Європи відбувається справжній геноцид українського народу.

Геноцид за методичкою. І культура, культурна спадщина, люди, які створюють сенси, опинились під загрозою фізичного знищення.

Ми хочемо вижити, пережити зиму, не вмерти з голоду, жити, і бути людьми із людським обличчям із планети Земля. Дивні плани для XXI століття, чи не так?

Готувати в українських театрах вистави, а не катівні для публічного суду над українськими військовими, що зараз готують російські терористи в окупованому Маріуполі.

І саме тому кожен із нас буде продовжувати свій маленький фронт, у нашому випадку – культурний, не без вашої допомоги, адже Україна сьогодні б'ється не лише за себе, а й за усіх людей планети Земля – за їжу в Африці, за олію в Європі, за те, щоб ніхто не шантажував вас рахунками за газ чи загрозами ядерного вибуху, просто за те, що ви обрали свободу і право бути собою на своїй землі, для всіх. ■

Ольга ГОНЧАР

eprasa.pl a4e34c661a

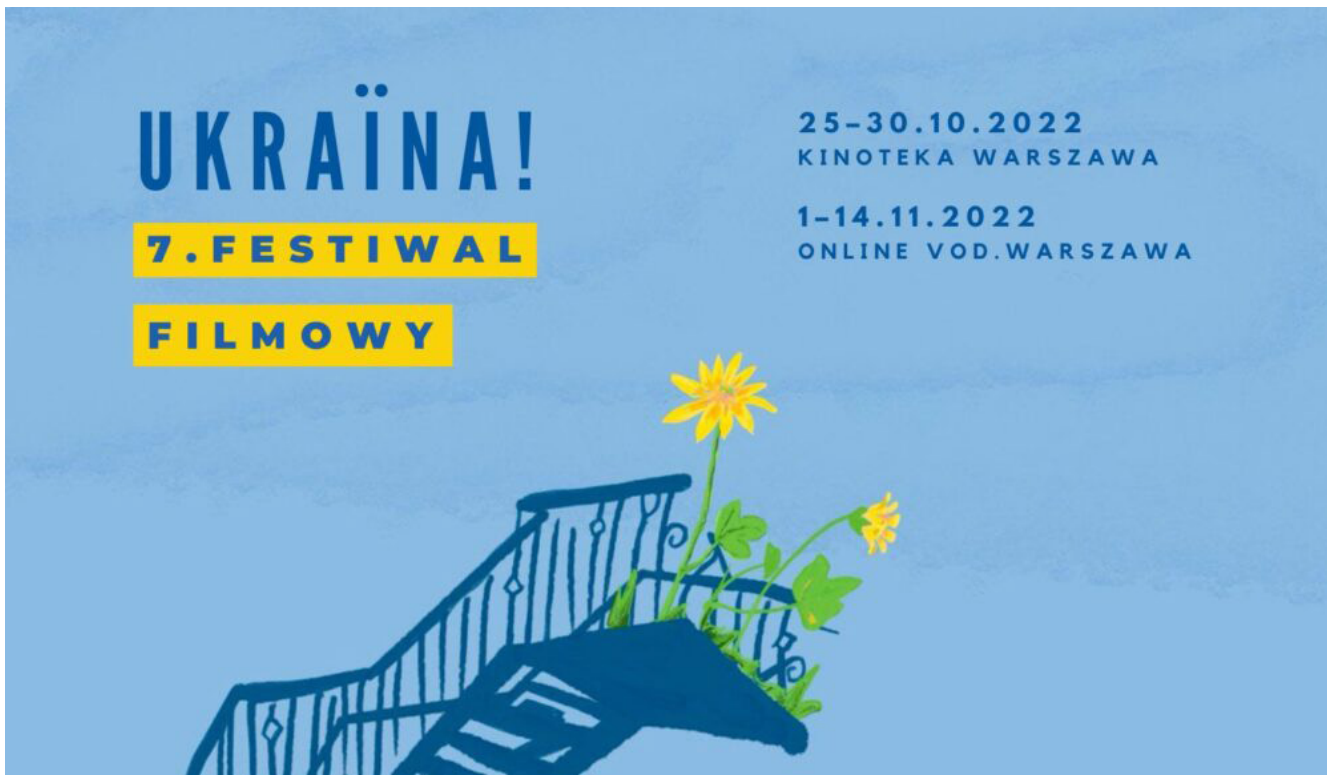

Chcesz pomóc Ukrainie, a nie wiesz jak?

Ваші знайомі питають, як можна допомогти Україні зараз?
Ми зібрали кілька інституцій і організацій, які варто підтримати.
Подаємо польською мовою, щоб ви могли показати їх друзям-полякам.

Związek Ukraińców w Polsce (ukraincy.org.pl) zbiera pomoc finansową na rzecz Ukrainy oraz pomoc uchodźcom wojennym z Ukrainy. Nie zbieramy innej pomocy humanitarnej (odzież, pożywienie, środki medyczne).
Pomóż Ukrainie wpłacając darowiznę na wydzielony rachunek bankowy:
Związek Ukraińców w Polsce Zarząd Główny, ul Kościeliska 7, 03-614 Warszawa
Konto PLN: **PL 91 1160 2202 0000 0005 1892 0357**
Konto EURO: **PL 03 1160 2202 0000 0005 1909 3922**
Konto USD: **PL 56 1160 2202 0000 0005 1909 4617**
BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX
Bank Millennium S.A., ul. Stanisława Żaryna 2a, 02-593 Warszawa, z dopiskiem Pomoc Ukrainie!

Ściśle współpracujemy z **Ukraińskim Domem** w Warszawie: ukrainskidom.pl.
Na tej stronie można: ■ zgłosić realną pomoc uchodźcom ■ zgłosić swój udział jako wolontariusz ■ przekazać pieniądze na pomoc Ukrainie lub uchodźcom
Ukraiński Dom: całodobowa gorąca linia +48 727 805 764
Darowizny można dokonać w formie przelewu na podany nr konta:
Fundacja „Nasz Wybór" ul. Zamenhofa 1, 00-153 Warszawa **PL 39 1440 1387 0000 0000 1295 6509** Swift: BPKOPLPW

#RAZEM_POMÓŻMY_UKRAINIE – Szczeciński oddział Związku Ukraińców w Polsce prowadzi zbiórkę i apeluje o wsparcie do wszystkich chętnych osób.
Nr konta: **20 1090 1492 0000 0001 4312 2731** z dopiskiem „dla rannych" lub „dla dzieci".

Komitet Społeczny „Razem z Ukrainą", ul. Leśna1, 11-200 Bartoszyce
Nr rachunku **35 2030 0045 1110 0000 0338 2350**

Fundacja UNITERS (United Volunteers) – apteczki, leki, środki pierwszej pomocy, kamizelki kuloodporne – zrzutka.pl/dlaukrainy NIP: 5242913528 KRS: 0000881474 PLN **PL: 55 1090 1841 0000 0001 4887 5552**

Narodowy Bank Ukrainy zdecydował o otwarciu specjalnego konta do zbierania funduszy na wsparcie Sił Zbrojnych. Decyzja ta została podjęta w związku z wprowadzeniem w Ukrainie stanu wojennego i zbrojną agresją Federacji Rosyjskiej.
Szczegóły oficjalnego konta specjalnego **UA843000010000000047330992708**:
Konto jest wielowalutowe.
Konto PLN:
BENEFICIARY: National Bank of Ukraine
BENEFICIARY BIC: NBUA UA UX
BENEFICIARY ADDRESS: 9 Instytutska St, Kyiv, 01601, Ukraine
ACCOUNT NUMBER: **PL91113000070080239435200002**
BENEFICIARY BANK NAME: Bank GospodarstwaKrajowego
BENEFICIARY BANK BIC: GOSKPLPW
BENEFICIARY BANK ADDRESS: Al. Jerozolimskie 7, 00-955 Warszawa, Polska (temporary address: Chmielna 73, 00-801 Warszawa, Polska)
PURPOSE OF PAYMENT: for ac 47330992708

Come back alive. Organizacja w Ukrainie, która współpracuje bezpośrednio z dowództwem i personelem jednostek wojskowych, kupuje kamery termowizyjne na podczerwień, gogle noktowizyjne, opatrunki hemostatyczne itp.
IBAN Code (Euro) **UA093052990000026004025029786**
IBAN Code (US Dollars) **UA173052990000026009035028620**
JSC CB „PRIVATBANK", 1D HRUSHEVSKOHO STR., KYIV, 01001, UKRAINE
Bank SWIFT-Code PBANUA2X

ПІДТРИМАЙ ВІДБУДОВУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ В ПЕРЕМИШЛІ

Фонд Український народний дім у Перемишлі,
Fundacja Dom Ukraiński w Przemyślu,
ul. Kościuszki 5
37-700 Przemyśl
Poland
PLN: 88 1600 1462 1838 9708 6000 0001
USD: 61 1600 1462 1838 9708 6000 0002
EUR: 07 1600 1462 1838 9708 6000 0004
SWIFT: PPABPLPK

Шановні Читачі!

Надсилаючи оголошення, просимо подавати своє ім'я, прізвище, повну адресу, телефон та дату бажаного друку оголошення. Оголошення без таких даних не будуть прийматися до друку.

Редакція «Наше слово»

Жінка, 54 роки, з досвідом роботи 12 років, шукає роботу опікунки для старших осіб (не лежачих) з проживанням, а також з можливістю іншої роботи по дому (Краків і інші міста). Контакт: 886 994 224.

Наше Слово

Adres: Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa,
tel.: prenumerata i reklama – tel./fax 22 677-88-10,
redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46,
redakcja – 22 677-84-45.

E-mail: redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl

Internet: www.nasze-slowo.pl

Kolegium Redakcyjne: Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk, Daryna Popil.
Zespół redakcyjny: zastępca redaktora naczelnego – Paweł Łoza, **sekretarz –** Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy –** Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), **redaktor stylistyczny –** Valeriia Kirikova, **redaktor techniczny –** Olga Michaluk, **prenumerata, reklama –** Łesia Korostatewycz.
Współpracownicy: Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Bogdan Tchórz (Górowo Iławeckie), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Oksana Kulczewycz (Legnica), Jerzy Gawryluk (Bielsk Podlaski), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Oleksandra Iwaniuk (Warszawa), Zhanna Kuznietsova (Kijów), Ivanna Kyliushyk (Warszawa), Svitlana Melnyk (Kraków), Ivan Kysloshchuk (Lublin), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa,
tel.: 22 679-96-77 (sekretariat),

E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl

Internet: http://ukraincy.org.pl

Fotoskład: Redakcja „Nasze Słowo"
Druk: Drukarnia „Efekt". **Nakład** 2300 egz.
Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa
Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat w PLN:
47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD:
IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX
Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD:
IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196
BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX
Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

ISSN 027-8254

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji.
Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy.
Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika.
Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa" wyłącznie za zgodą redakcji.

Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.
„Nasze Słowo" dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u, w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.:
Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie www.prenumerata.ruch.com.pl
Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH" pod numerami: 22 693 70 00 lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7^{00} – 17^{00}.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Статті виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

eprasa.pl a4e34c661a